

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Současná vzdělávací politika Evropské unie
Current Education Policy of the European Union

Student: Bc. Petra Hrdinová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Boris Navrátil, CSc.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Petra Hrdinová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Současná vzdělávací politika Evropské unie**
Current Education Policy of the European Union

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Vzdělávací politika při vytváření znalostní společnosti v EU
  3. Vzdělávací programy EU v období 2007 – 2013
  4. Hodnocení činnosti o. s. Hodina H v rámci programu Evropská dobrovolnická služba
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
DEBBASCH, Charles. *Neziskové organizace*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 127 s. ISBN 80-85865-78-5.
LOCHMAN, Ondřej. *Já, občan Evropy: jak na evropské občanství a evropskou dimenzi v projektech neformálního vzdělávání*. Praha: Národní institut dětí a mládeže, 2011. 58 s. ISBN 978-80-87449-03-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Boris Navrátil, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně. Přílohy 1 až 5 dané mi k dispozici jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Bc. Petra Hrdinová

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce, Ing. Borisi Navrátilovi, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce, trpělivost a věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat občanskému sdružení Hodina H, které mi poskytlo veškeré potřebné informace.

1 Obsah

1	Úvod.....	5
2	Současná filozofie vzdělávání v Evropské unii.....	7
2.1	Vzdělávání v Evropské unii	7
2.1.1	Politika odborné přípravy	7
2.1.2	Vzdělávací politika v 70. letech 20. století	8
2.1.3	Vývoj vzdělávací politiky od 80. let 20. století.....	9
2.2	Vzdělávací systém.....	11
2.3	Boloňský proces	14
2.4	Lisabonská strategie	15
2.5	Strategie Evropa 2020	16
2.6	Evropský rok	16
2.6.1	Evropský rok dobrovolnictví 2011	17
2.6.2	Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012	18
2.6.3	Evropský rok občanů 2013	19
2.7	Mládež v akci	20
2.7.1	Akce 1: Mládež pro Evropu	21
2.7.2	Akce 2: Evropská dobrovolná služba	21
2.7.3	Akce 3: Mládež ve světě	22
2.7.4	Akce 4: Systémy na podporu mládeže	22
2.7.5	Akce 5: Podpora evropské spolupráce v oblasti mládeže	22
2.8	Vzdělávání a Lisabonská smlouva	23
3	Vzdělávací programy v období 2007 – 2013	25
3.1	Vzdělávací politika.....	25
3.1.1	Vzdělávací politika Evropské unie	26
3.1.2	Nástroje vzdělávací politiky Evropské unie	26

3.1.3	Principy vzdělávací politiky Evropské unie	26
3.2	Programy Evropské unie na podporu vzdělávání	27
3.2.1	Vzdělávací programy do roku 2000	29
3.2.2	SOKRATES a LEONARDO DA VINCI v období 2000-2006	30
3.2.3	Programy v období 2007 – 2013	34
3.2.4	Budoucí programy v období 2014 – 2020	35
4	Hodnocení činnosti Hodina H, o.s. v rámci programu Evropská dobrovolná služba	36
4.1	Neziskové organizace	36
4.2	Dobrovolnictví	38
4.3	Hodina H	39
4.4	Evropská dobrovolná služba a Hodina H	41
4.4.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	42
4.4.2	Doplnění dotazníkového šetření	58
4.5	Hodnocení organizace Hodina H ve vztahu k EDS	60
5	Závěr	62
	Seznam použité literatury	63
	Seznam zkratk	68
	Seznam tabulek a grafů	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Vzdělávání je součástí života každého člověka, a to nejen během povinné školní docházky, ale i v průběhu celého života. Nejde jen o formální vzdělávání ve školních lavicích, ale i mimo ně v rámci neformálního či informálního vzdělávání. Jednotlivé členské státy Evropské unie mají vytvořeny vlastní vzdělávací systémy, které jsou na evropské úrovni doplněny o nejrůznější vzdělávací programy.

Cílem této práce je vymezit možnosti formálního i neformálního vzdělávání v současné Evropské unii. V práci je stanovena hypotéza, že v současnosti je kladen vyšší důraz na neformální vzdělávání oproti minulosti, která je dokazována na konkrétním příkladu Evropské dobrovolné služby.

Práce charakterizuje současnou vzdělávací politiku v Evropské unii, její nástroje a programy. Téma vzdělávací politiky je velice obsáhlé, z tohoto důvodu je část praktická zaměřena pouze na část programu Mládež v akci, kterým je Evropská dobrovolná služba.

Evropské státy, stejně jako i ostatní vyspělé země se začínají potýkat s problémem stárnutí populace. Díky zlepšující se zdravotní péči se prodlužuje a zkvalitňuje život obyvatel. Lidé se i po odchodu do penze chtějí dále zapojovat do sociálního života a věnovat se mnoha aktivitám, mezi které patří i vzdělávání. To je jeden z hlavních důvodů, proč se pozornost Evropské unie začíná čím dál více zaměřovat právě na celoživotní vzdělávání.

Tato práce se zabývá možnostmi vzdělávání v Evropské unii ve všech věkových kategoriích. Je rozdělena do třech stěžejních kapitol. První z nich charakterizuje vývoj vzdělávací politiky od 70. let 20. století po současnost a popisuje vzdělávací strategie, nástroje a opatření, které byly vytvořeny, aby usnadnily mezinárodní spolupráci ve vzdělávání a volný pohyb osob. Tato kapitola seznamuje s měkkými kompetencemi a jejich důležitou rolí v celoživotním učení. Věnuje se nejdůležitějším mezníkům, jako je Boloňský proces, Lisabonská strategie, Evropa 2020, iniciativa Evropský rok a program Mládež v akci. Nakonec popisuje změny v evropském vzdělávání, které přinesla Lisabonská smlouva.

V další kapitole bude objasněn pojem vzdělávací politika a evropská vzdělávací politika s jejími nástroji a programy. Tyto programy jsou velice důležité, proto je jim věnováno více prostoru, hlavně období 2000-2006 a období 2007-2013. Podmínky pro období 2014-2020 jsou popsány na konci kapitoly.

Poslední kapitola je svým rozsahem nejobsáhlejší. Zaměřuje se na práci neziskových organizací a práci dobrovolníků. V rámci praktické části byla navázána spolupráce

s občanským sdružením Hodina H. Tato organizace má několikaleté zkušenosti v oblasti neformálního vzdělávání a také již několik let intenzivně pracuje s programem Evropské dobrovolné služby. Pro tuto diplomovou práci byl vytvořen dotazník určený pro dobrovolníky, kteří splňují podmínku účasti v Evropské dobrovolné službě a jejich hostující nebo vysílající organizací byla Hodina H. Pro vyhodnocení této práce bylo použito metody grafického znázornění, komparace a dedukce.

2 Současná filozofie vzdělávání v Evropské unii

Studium vzdělává mládež, těší starce, krásí šťastné chvíle, je útočištěm a útěchou v neštěstí.

MARCUS TULLIUS CICERO

V této části je popsán proces formování evropské vzdělávací politiky. Příslušné evropské orgány se snaží reagovat na změny v oblasti vzdělávání a příslušně na ně reagovat, a to například stanovením ve smlouvách, přijetím nové strategie, vytvořením nových programů atd. V této kapitole se pokusíme tyto změny přiblížit a popsat postup Evropské unie.

2.1 Vzdělávání v Evropské unii

Vzdělávání je důležitou součástí života každého člověka. Důraz na vzdělávání kladlo již Evropské hospodářské společenství (EHS) od svého počátku. V padesátých letech 20. století stoupl význam vyššího vzdělání obyvatelstva, které představuje nespornou výhodu při volném pohybu osob. Oblast vzdělávání je zaměřena na všechny subjekty z oblasti vzdělávání – studenty, pedagogické pracovníky až po ministerské úředníky členských zemí. Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu vede diskuse, jejichž výstupy jsou především ve formě Bílých knih¹ prohlášení a usnesení. Ty nejsou pro členské státy přímo závazné, slouží spíše jako návod.

2.1.1 Politika odborné přípravy

Vzdělávací politiku lze vymezit jako souhrn činností a iniciativ Evropské unie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.² Vzdělávací politika si musela vydobýt své místo v zakládajících smlouvách. V Římské smlouvě z roku 1957 nebylo této politice přikládáno přílišné váhy s výjimkou článku 128 smlouvy, který definoval a realizoval politiku odborné přípravy. Toto odborné vzdělávání má tedy v rámci Evropské unie delší historii než vzdělávání všeobecné. Zaměření se na odborné vzdělávání souvisí s vývojem Evropské unie, která byla původně vytvořena jako hospodářské společenství.

Aby byl usnadněn pohyb osob, je důležitá srovnatelnost kvalifikací a uznávání diplomů pomocí nástrojů, které usnadňuje transfer znalostí a zkušeností mezi členskými státy. Bylo vytvořeno několik opatření, která průběžně v čase vznikala, vyvíjela se a některá také zanikla.

---

¹ Bílá kniha má pro členské státy EU pouze doporučující povahu, je nezávazným dokumentem.

² BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

Těmito opatřeními jsou například:

- **ECTS** - zajišťuje uznání vzdělání během studia v zahraničí,
- **Common European Format for Curriculum Vitae** - usnadňující srovnatelnost získané kvalifikace a znalostí při výběrových řízeních (od března 2002),
- **Europass Training** – dokument zaznamenávající znalosti a zkušenosti získané účastí na formálních vzdělávacích a školicích aktivitách (od ledna 2002)³,
- **EUROPASS** – první jednotný celoevropský soubor dokladů o vzdělání, osobních kompetencích, jazykových schopnostech, odborné kvalifikaci a pracovních zkušenostech držitele. Dokumenty Europassu poskytují důležité informace o držiteli v jakémkoli jazyce členských států Unie. Europass je vydáván bezplatně, je možno jej využít nejen v zemích Unie, ale také ve Švýcarsku, Norsku, Lichtenštejnsku, Chorvatsku, Turecku a na Islandu. Europass si mohou pořídit také státní příslušníci třetích zemí, pokud mají bydliště v zemi Evropské unie. Europass je tvořen z pěti dokumentů: Europass - životopis; Europass - jazykový pas; Europass - mobilita; Europass - dodatek k diplomu a Europass - dodatek k osvědčení⁴ (od roku 2005).
- **Pas mládeže (YOUTH PASS)** – tento dokument je oficiálním certifikátem, který vypovídá o nabytých kompetencích držitele získaných v rámci neformálních vzdělávacích aktivit programu Mládež v akci. Pas mládeže vystavuje organizátor projektu, který je rovněž zodpovědný za nestranné posouzení neformálních vzdělávacích zkušeností, které účastník během projektu získal. Organizátor je také povinen informovat účastníky o možnosti vystavení tohoto dokumentu⁵ (od roku 2007).

2.1.2 Vzdělávací politika v 70. letech 20. století

V roce 1974 byl přijat koncept Evropa občanů, jehož snahou bylo pomocí různých aktivit přiblížit činnost Evropského společenství svým občanům. V rámci naplnění tohoto konceptu byla zvýšena podpora výměny mladých lidí a snaha o ovládnutí dvou cizích jazyků ještě před koncem povinné školní docházky.

Rok 1976 byl rokem, který přinesl několik změn v oblasti vzdělávání. V tomto roce se sešla Rada Společenství, složená z devíti ministrů školství a přijala akční program vzdělávání.

---

³ KÖNIG, Petr a Lubor LACINA a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-846-0.

⁴ EUROPASS. *Co je europass*. [online]. [cit. 2013-02-04]. Dostupné na Internetu: <http://www.europass.cz/co-je-europass/>.

⁵ MLÁDEŽ V AKCI. *Oficiální portál programu Mládež v akci*. [online]. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/mladez-pro-evropu/>.

Tento akční program byl zlomový v tom, že zdůraznil důležitost mobility studentů, pedagogů a badatelů. Dále upozornil na nutnost zdokonalení dokumentace a vedení statistiky v oblasti vzdělávání.

Celkově lze říci, že 70. léta velice napomohla rozvinutí a zdůraznění důležitosti vzdělávací politiky.

2.1.3 Vývoj vzdělávací politiky od 80. let 20. století

Změnu v pohledu na vysoké školství přinesl v roce 1985 rozsudek *Nejvyššího evropského soudu*⁶, který potvrdil, že i tato forma školství je považováno za odborné vzdělávání a přípravu. Tímto rozhodnutím byly ukončeny kompetenční spory a od té doby až do současnosti platí, že až na všeobecně vzdělávací školy jsou všechny ostatní typy vzdělávání brány jako odborné vzdělávání. Tímto se i na tato zařízení vztahuje článek 128 Maastrichtské smlouvy (pozdější čl. 151 Amsterodamské smlouvy), což dalo základ pro vytvoření různých iniciativ v oblasti vzdělávání a vzniku důležitých programů, jako je např. Erasmus.

Až přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 1993 znamenalo formální začlenění vzdělávací politiky do souboru evropských politik. Činnost Evropského společenství se tak rozšířila o oblast vzdělávání a odborné přípravy.

V roce 1997 byla do Amsterodamské smlouvy poprvé včleněna problematika sportu. Například podpora mladých lidí prostřednictvím sportu, boj proti doping, pořádání kampaní ve školách a o etických aspektech ve sportovním zápolení, tzv. fair play. Amsterodamská smlouva potvrdila pozici vzdělávací politiky, jako politiky, která zůstává plně v rukou členských zemí, a to v článku 149 a 150, z kterého vyplývá, že školství je výslovně vyloučeno ze sbližování právních předpisů pomocí aktů Evropských společenství.

V březnu roku 2002 na zasedání Evropské rady v Lisabonu byly identifikovány základní priority rozvoje spolupráce v oblasti vzdělávání do roku 2010. V Lisabonu byla také přijata nová strategie, tzv. otevřená metoda spolupráce:

- snaha o identifikaci a definování společných cílů,
- definování a nalezení shody o statistických indikátorech, které by členskými státy umožnily identifikovat jejich potřeby a sledovat dynamiku a výsledky realizovaných opatření,
- využívání všech kooperativních nástrojů, jako je transfer „nejlepších zkušeností, metod a postupů“, podpora pilotních projektů apod.⁷

---

⁶ Soudní dvůr Evropské unie.

⁷ KÖNIG, Petr a Lubor LACINA a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-846-0.

V období 2002 - 2010 došlo k posílení evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání. Klíčovým dokumentem je Kodaňská deklarace z roku 2002. Cílem tohoto období bylo zlepšit efektivitu, kvalitu a atraktivitu odborného vzdělání a přípravy v Evropě. Byla zahájena spolupráce 33 evropských zemí v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Během našeho předsednictví v první polovině roku 2009 byl všemi členskými státy přijat navazující dokument *Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě*.

Tento dokument se zaměřuje na čtyři strategické cíle:

- realizaci celoživotního učení a mobility,
- zlepšování kvality a efektivity vzdělávání a odborné přípravy,
- prosazování spravedlivosti, sociální soudržnosti a aktivního občanství,
- zlepšování kreativity a inovace, včetně podnikatelských schopností, na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy⁸.

Na počátku 21. století byly také uzavřeny speciální dohody o vzájemné spolupráci s USA, Kanadou, zeměmi bývalého Sovětského svazu, bývalé Jugoslávie. V Mongolsku se jednalo např. o program TEMPUS a v Latinské Americe program ALFA.

V současnosti důraz na vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů stále stoupá. Důkazem toho je koncept celoživotního vzdělávání, na které bylo v období 2007-2013 vyčleněno 7 mld. eur. Cílem Evropské unie je co nejsnažší mobilita osob, k čemuž přispívá uznávání kvalifikací a také sjednocování národních vzdělávacích systémů na základě společného Evropského rámce kvalifikací (European Qualifications Framework, EQF). Posledním významným dokumentem důležitým pro budoucí směr vzdělávání v EU je Komuniké z Brugg, které bylo přijato v prosinci 2010. V tomto dokumentu jsou shrnuty dlouhodobé i krátkodobé cíle, kterých je třeba dosáhnout, aby se spolupráce v odborném vzdělávání v období 2011 - 2020 zlepšila.

Hlavními strategickými cíli shrnutými v Komuniké z Brugg jsou:

- snížení míry předčasně ukončeného studia pod 10% do roku 2020,
- zvýšení podílu úspěšně absolvovaného terciárního anebo ekvivalentního vzdělání u osob ve věku 30-34 let na nejméně 40%,

---

⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Národní ústav odborného vzdělávání*. [online]. [cit. 2013- 03-01]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-v-eu>.

- vytvoření odborného vzdělávání a přípravy celkově atraktivnější, relevantnější, profesně orientovanější, inovativnější, přístupnější a flexibilnější,
- vytvoření odborného vzdělávání a přípravy přitažlivou vzdělávací možností,
- zajištění špičkové úrovně, kvality a relevantnosti počátečního i dalšího odborného vzdělávání a přípravy,
- umožnění flexibilního přístupu k odbornému vzdělávání a kvalifikacím,
- vypracování strategického přístupu k internacionalizaci počátečního a dalšího vzdělávání a přípravy a podpora mezinárodní mobility,
- podpora inovací, tvořivosti, podnikatelské iniciativy a využívání ICT,
- počáteční a další odborné vzdělávání a příprava pro všechny,
- větší zapojení subjektů podílejících se na odborném vzdělávání a přípravě také výraznější zviditelnění výsledků evropské spolupráce v této oblasti,
- koordinované řízení evropských a vnitrostátních nástrojů v oblasti transparentnosti, uznávání, zajištění kvality a mobility,
- zintenzivnění spolupráce mezi oblastí odborného vzdělávání a přípravy a dalšími příslušnými oblastmi politiky,
- zlepšení kvality a srovnatelnosti údajů pro účely tvorby politik na úrovni EU v oblasti odborného vzdělávání a přípravy,
- náležité využívání podpory ze strany EU.⁹

2.2 Vzdělávací systém

Vzdělávací systém se podle Evropské rady a Evropské komise skládá ze složky *formálního, neformálního a informálního vzdělávání*. Tyto tři složky by se měly vzájemně propojovat a doplňovat, čímž by mělo docházet k nejefektivnějšímu vzdělávání.

a) Formální vzdělávání

Formální vzdělávání se vztahuje ke strukturovanému vzdělávacímu systému, který zahrnuje všechny školy od základních až po univerzitu, včetně specializovaných programů odborného a profesního výcviku.

---

⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Komuniké z Brugg o posílené evropské spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy v období 2011-2020. [online]. [cit. 2013-01-11]. Dostupné z: http://www.ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_cs.pdf.

b) Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání se vztahuje ke všem plánovaným programům osobního a sociálního vzdělávání mladých lidí, určeným k rozvíjení celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula. Zjednodušeně je to veškeré vzdělávání, kterému se nám dostává mimo školní lavice.

Příkladem neformálního vzdělávání v české historii byl Sokol a Junák, obě tyto organizace měly svého vzdělavatele.

Projekt K2 – kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání¹⁰

V současnosti je dobrým příkladem projekt K2 – kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání. Tento projekt má dva hlavní cíle. První se snaží o zavedení nástrojů řízení kvality do běžné praxe subjektů neformálního vzdělávání a tím podporu jejich kvality a zvýšení konkurenceschopnosti. Druhým neméně podstatným cílem je zavedení systému uznávání neformálního vzdělávání, zvýšení konkurenceschopnosti a zaměstnatelnosti pracovníků pracujících s dětmi a mládeží a mládeže prostřednictvím definování a prezentování kompetencí získaných nebo rozvinutých v aktivitách neformálního vzdělávání. Primárně je projekt K2 zaměřen na vedoucí pracovníky škol a školských zařízení pro zájmové vzdělávání a pracovníky nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží.

Měkké kompetence

Neformální vzdělávání se zaměřuje také na rozvoj měkkých kompetencí. Měkké kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot umožňující osobní rozvoj. Mají průřezový charakter a jsou napříč obory přenositelné a uplatnitelné.¹¹ Měkké kompetence jsou (v porovnání s odbornými znalostmi a dovednostmi, které jsou graficky znázorněny v Graf 2.1) obtížně měřitelné a těžce se rozvíjí.

---

¹⁰ NÁRODNÍ INSTITUTE DĚTÍ A MLÁDEŽE. *K2 – kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání*. [online]. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/projekty/priprava-projektu/k2>.

¹¹ NÁRODNÍ INSTITUTE DĚTÍ A MLÁDEŽE. *Kompetence*. [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/okp/kompetence/kompetence>.

Graf 2.1: Kompetence, znalosti a dovednosti

Zdroj: Národní institut dětí a mládeže [online], 2012

Jednou z možností, jak si tyto kompetence rozvinout, je také Evropská dobrovolná služba. V praktické části této práce se jedna část zabývá měkkými kompetencemi ve vztahu k EDS. Na základě tohoto výzkumu je možné zhodnotit, jaké kompetence tyto lidé ovládají a jaké si během dobrovolnické služby nejvíce rozvinuli. Měkkých kompetencí je celkem 15 a jsou uvedeny níže v Tab. 2.1.

Tab. 2.1: Přehled měkkých kompetencí

Pořadí	Měkké kompetence
1	Efektivní komunikace a prezentace
2	Kooperace
3	Kreativita
4	Flexibilita
5	Uspokojování klientských potřeb
6	Výkonnost
7	Samostatnost
8	Řešení problémů
9	Plánování a organizace práce
10	Celoživotní učení
11	Aktivní přístup
12	Zvládání zátěže
13	Objevování a orientace v informacích
14	Vedení lidí – leadership
15	Ovlivňování ostatních

Zdroj: Národní soustava povolání [online], 2012; vlastní úprava

c) Informální vzdělávání

Informální vzdělávání probíhá v průběhu celého života, v němž si každý jednotlivec osvojuje určité postoje, hodnoty, dovednosti a znalosti pod vlivem různých vzdělávacích zdrojů ve svém okolí i z každodenní zkušenosti (z domova, ze sousedství, z knihovny, z médií, ze zkušeností nabytých při práci, při hře apod.).

2.3 Boloňský proces

V každé zemi se po staletí utvářel vlastní přístup ke vzdělávání na všech úrovních, vysoké školy nevyjímaje. V květnu roku 1998 u příležitosti 700 let pařížské Sorbonny podepsali ministři zodpovědní za vysoké školství tzv. Sorbonnskou deklaraci, jejímž cílem je harmonizace vysokého školství. Ministři Francie, Německa, Itálie a Spojeného království se dokázali domluvit na konkrétních cílech a započali tak výjimečný proces spolupráce napříč celou Evropou.

O rok později již byla tato smlouva podepsána 31 ministry z 29 evropských zemí, čímž byl zahájen tzv. Boloňský proces. Tímto byla rozvinuta a velice usnadněna spolupráce v rámci vzdělávacích programů. Cílem bylo přispět ke zlepšení volného pohybu studentů a akademických pracovníků. Již na počátku byla odvážná vize - umožnit každému vysokoškolskému studentovi strávit alespoň jeden semestr studia v zahraničí s tím, že domácí univerzita mu toto studium uzná jako součást jeho studijního programu.¹² Na mnoha evropských univerzitách se daří tuto vizi úspěšně naplňovat.

Dalším cílem bylo vytvořit do roku 2010 atraktivní a mezinárodně konkurenceschopný Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (European Higher Education Area, EHEA), který se stal velice atraktivní nejen pro studenty, ale i vědce z mimoevropských zemí. Tento prostor byl slavnostně vyhlášen v roce 2010 na konferenci ministrů v Budapešti a ve Vídni. Tato deklarace byla přijata ve 47 zemích, což je významný pokrok. V minulosti se struktura vysokého školství v rámci Evropy velice lišila. Nyní došlo ke sladění této struktury na tři poměrně harmonizované stupně: bakalářský, magisterský a doktoranský. Tato harmonizace přispívá k porovnávání, spolupráci a postupnému přibližování vysokého školství zejména na kontinentální Evropě.

---

¹² EVROPSKÝ PROSTOR VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Boloňský proces*. [online]. [cit. 2013- 02- 01]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>.

2.4 Lisabonská strategie

V roce 2000 byla Evropská unie v situaci, kdy bylo potřeba připravit strategii, která by obnovila ekonomickou dynamiku, vysokou konkurenceschopnost opřenou o znalosti. Na jaře roku 2000 Evropská rada schválila Lisabonskou strategii, která měla tyto tři pilíře: ekonomický, sociální a ekologický.

Cíli této strategie bylo v prvním období:

- příprava na přechod ke znalostní ekonomice a společnosti, a to díky lepší politice na podporu informační společnosti, výzkumu a vývoje, urychlení procesu strukturálních reforem pro zvýšení konkurenceschopnosti, inovací a dokončení vnitřního trhu,
- modernizace evropského sociálního modelu, investice do lidského kapitálu a boj proti sociálnímu vyloučení,
- udržení zdravé hospodářské perspektivy a vyhlídky na příznivý růst, a to uplatněním vhodného mixu makroekonomických politik¹³.

V matematickém vyjádření bylo cílem dosažení:

- zvýšení zaměstnanosti z tehdejšího průměru 61 % na 70 %,
- zvýšení počtu zaměstnaných žen z tehdejšího průměru 51 % na více než 60 % do roku 2010.

V roce 2005 proběhlo zhodnocení dosavadního průběhu Lisabonské strategie. V čele skupiny, která vypracovávala hodnocení, stál bývalý nizozemský premiér Wim Kok, který Komisi podal návrh na oživení. Nová strategie se měla zaměřit na dva hlavní úkoly: dosažení silnějšího a trvalého růstu a většího počtu kvalitnějších pracovních míst. V prvním období měla Lisabonská strategie problémy s implementací jejích záměrů, proto v druhé polovině byl kladem velký důraz na realizaci konkrétních kroků.

Cíle, na které se Lisabonská strategie zaměřovala od roku 2005, jsou:

- podporování znalostí a inovací v Evropě,
- reforma politiky státních podpor,
- zlepšování a zjednodušování regulačního rámce pro podnikání a dokončení vnitřního trhu služeb,
- odstraňování překážek ve volném pohybu v oblasti dopravy, práce a vzdělávání,
- vypracování společného přístupu k ekonomické migraci,

---

¹³ URBAN, Luděk. *Lisabonská strategie a vnitřní trh*. [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitni-trh/>.

- podporu úsilí o zvládnutí sociálních dopadů hospodářské restrukturalizace.¹⁴

Bohužel ani tato reforma Lisabonské strategie nebyla příliš úspěšná.

2.5 Strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020 je jednou z důležitých cest, jak Evropu vyvést z krize a dovést ji k hospodářské a sociální prosperitě. Takto důležitá strategie nemůže samozřejmě opomenout důležitost vzdělávání. V červnu roku 2010 Evropská rada přijala tuto novou strategii pro růst a zaměstnanost, ta navázala na končící Lisabonskou strategii.

Základním prvkem této strategie jsou tři vzájemně se doplňující priority:

- *inteligentní růst* – rozvíjení ekonomiky založené na znalostech a inovacích,
- *udržitelný růst* – podporování konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky, která bude méně náročná na zdroje,
- *růst podporující začlenění* – podporování ekonomiky s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat sociální a územní soudržností¹⁵.

Evropská unie si vytyčila úroveň, které by chtěla do roku 2020 dosáhnout, tu také procentuálně vyjádřila:

- 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno,
- 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje,
- v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“¹⁶ (včetně zvýšení závazku na snížení emisí na 30 %, pokud budou podmínky příznivé),
- podíl žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání,
- počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.¹⁷

2.6 Evropský rok

Iniciativa Evropský rok vždy odkazuje na některé z aktuálních evropských témat. První Evropský rok byl uspořádán v roce 2001 pod názvem Evropský rok jazyků. Tento projekt uspořádala Evropská unie spolu s Radou Evropy. Zúčastnilo se ho čtyřicet pět evropských

¹⁴ URBAN, Luděk. *Lisabonská strategie a vnitřní trh*. [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitri-trh/>.

¹⁵ EVROPSKÁ KOMISE, Cíle strategie Evropa 2020. [online]. [cit. 2012-01-11]. Dostupné z: http://www.ec.europa.eu/europe2020/target/eu-targets/index_cs.htm.

¹⁶ Cíle „20-20-20“ jsou: snížení celkové emise skleníkových plynů alespoň o 20 % oproti roku 1990, redukce spotřeby energie v zemích Evropské unie a posledním cílem je dosažení 20% podílu energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie.

¹⁷ EVROPSKÁ KOMISE, ref. 15.

zemí, tyto země zřídily k tomuto účelu koordinační orgány. Celkový rozpočet Evropské komise činil v roce 2000 zhruba 10,95 milionů eur. Od roku 2001 se každoročně slaví Evropský den jazyků, a to 26. září. Rozmanitost jazyků v Evropě je veliká. Existuje zde zhruba 225 původních jazyků, proto se v celé Evropě propaguje plurilingvismus.

Tato iniciativa se setkala s velkým ohlasem u zúčastněných států. Od roku 2003 Rada Evropy každoročně navrhuje některé společné aktuální témata. Výbor ministrů pak Evropskou unii vždy vyzve, aby se k této iniciativě přidala. Každoročně je tedy nutná spolupráce těchto tří partnerů.

V této práci budou podrobněji popsány poslední tři kalendářní roky, které korespondují se současnou sociální a ekonomickou situací v Unii – Evropský rok dobrovolnictví (2011), Evropský rok aktivního stáří a mezigenerační solidarity (2012) a současný Evropský rok občanů (2013). Výčet témat Evropského roku v poslední dekádě je uveden v Tab. 2.2.

Tab. 2.2: Témata Evropského roku v letech 2001-2013

Rok	Název/téma
2001	Evropský rok jazyků
2003	Evropský rok zdravotně postižených
2004	Evropský rok výchovy prostřednictvím sportu
2005	Evropský rok občanství
2006	Evropský rok mobility pracovníků
2007	Evropský rok rovných příležitostí pro občany
2008	Evropský rok mezikulturních dialogů
2009	Evropský rok tvořivosti a inovací
2010	Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení
2011	Evropský rok dobrovolnictví
2012	Evropský rok aktivního stáří a mezigenerační solidarity
2013	Evropský rok občanů

Zdroj: Evropská komise, 2013; vlastní úprava

2.6.1 Evropský rok dobrovolnictví 2011

V roce 2009 přijala Rada ministrů rozhodnutí, jímž se rok 2011 stal „Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství“. Cílem této iniciativy bylo zviditelnit dobrovolnické aktivity a zároveň vytvořit lepší podmínky pro dobrovolnictví v EU skrze výměnu zkušeností. Dobrovolnické činnosti se věnuje zhruba 20 procent Evropanů. V průběhu roku se uskutečnily čtyři tematické konference, které se věnovaly tématu dobrovolnictví, dále byla zřízena tzv. skupina Evropského roku dobrovolnictví, která

koordinovala dobrovolnické aktivity v jednotlivých členských státech. V rámci přípravných akcí v roce 2010 vyčlenil Evropský parlament spolu s Radou Evropy 3 milióny eur. Pro samotný rok 2011 byl rozpočet 11 miliónů eur. Celkem se do činností Evropského roku dobrovolnictví zapojilo zhruba 1500 dobrovolnických organizací ze všech států EU.

Hlavními cíli tohoto roku dobrovolnictví bylo:

- vytvoření příznivého prostředí pro dobrovolnictví a řešení stávajících překážek, které dobrovolnickým činnostem brání,
- podporování organizátorů dobrovolných činností, aby mohli zlepšit kvalitu svých činností,
- oceňování a uznávání dobrovolné činnosti,
- zlepšení povědomí o hodnotě a významu dobrovolnictví.

Česká republika se do této iniciativy také zapojila. České *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* vyhlásilo v rámci Programů na státní podporu práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace v období 2007 až 2010 mimořádný dotační program „Evropský rok dobrovolnictví“. Do tohoto programu se mohly zapojit pouze nestátní neziskové organizace dětí a mládeže, státní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží a školská zařízení pro zájmové vzdělávání.

2.6.2 Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity 2012

Populace v Evropské unii stárne. V EU žilo (k 1. lednu 2011) více než 87 miliónů občanů starších 65 let, což je zhruba 17,4 % z celkové populace. Pro srovnání, v roce 1985 z celkové populace bylo 59,3 miliónů lidí starších než 65 let, což činilo zhruba 12,8% z celkové populace. Velký problém se očekává v období let 2015 - 2035, kdy se do důchodového věku dostane generace tzv. baby boomu. V roce 2060 se dokonce předpokládá, že občanů starších 65 let bude 30 % z celkového počtu obyvatel v EU.

Snahou EU je využít zkušeností, které občané starší 65 let mají a začlenit je plnohodnotně do společnosti. Cílem je přetransformovat stárnutí populace z problému na pozitivum, ze kterého se dá těžit. Senioři mohou své životní zkušenosti předávat mladé generaci, mohou být zapojeni do neformálního vzdělávání dětí a mládeže, či např. pomoci při péči o zdravotně postižené.

Toto stárnutí populace přináší mnoho problémů, kterým musí EU čelit. Hlavními problémy jsou:

- tlak na veřejný rozpočet,
- delší a nákladnější vyplácení penzí - tlak na sociální systém,
- zvýšená potřeba zdravotního personálu,
- zvýšená poptávka po zdravotní péči, hlavně dlouhodobé zdravotní péči,
- potenciální mezigenerační spor o přerozdělování zdrojů.

Tento Evropský rok se snažil s aktuálními sociálními problémy vypořádat těmito aktivitami:

- vytvořením lepších pracovních příležitostí a pracovního prostředí pro zvyšující se počet starších občanů v Evropě,
- pomoci starším občanům hrát aktivní roli ve společnosti,
- podporováním zdravého stárnutí a nezávislého žití.

Jednou z podpůrných aktivit, která se zabývá aktivním stárnutím, je *Den mezigenerační solidarity*. Tento den se slaví pravidelně od roku 2009, a to 29. dubna. Cílem této aktivity je podpořit dialog mezi žáky a seniory o tom, jak mladí a starší lidé mohou spolupracovat za účelem zlepšení života.

2.6.3 Evropský rok občanů 2013

Tento rok je rokem občanů a to z toho důvodu, že právě letos je 20. výročí občanství Evropské unie. Snahou EU je také zvýšit povědomí o volbách do Evropského parlamentu, které jsou naplánovány na příští rok (květen 2014). Během roku budou pořádány akce, které by měly občany EU seznámit s právy a povinnostmi vyplývajícími z občanství např. právo volit a být volen v místních a evropských volbách, právo volného pohybu, a právo na informace o tom co pro ně občanství v EU vůbec znamená a jaký má vliv na jejich každodenní život.

Hlavním záměrem tohoto roku je:

- propojit občanství EU s regionálním a místním pohledem,
- informovat zainteresované subjekty o osvědčených postupech v místní demokracii a řádné správě,
- zvýšit povědomí mezi občany o významu regionů a měst v rozhodovacím postupu EU.

2.7 Mládež v akci

Program Mládež v akci vznikl usnesením Komise, které přijal Evropský parlament spolu s Radou v roce 2006. Tímto byl vytvořen právní rámec pro podporu neformálního vzdělávání pro mladé lidi pro období 2007 – 2013. Cílovou skupinou tohoto programu jsou mladí lidé od dospívání až do dospělosti. Tento program je také přínosem k podpoře iniciativy „Mládež v pohybu“ v rámci strategie EU 2020, která mladé lidi staví do centra agendy EU, s cílem vytvoření ekonomiky na základě znalostí, inovací, vysoké úrovně vzdělání a dovedností, adaptability a kreativity, inkluzivních trhů práce a aktivního zapojení do života společnosti.¹⁸

Program Mládež v akci má stanoveny všeobecné cíle, již ve svém právním základu. Jsou to:

- všeobecné podporování aktivního občanství mladých lidí, zejména pak jejich evropského občanství,
- rozvinutí solidarity a propagování tolerance mezi mladými lidmi, zejména pro posílení společenské soudržnosti v Unii,
- posilování vzájemného porozumění mezi mladými lidmi v různých zemích,
- přispívání k rozvoji kvality podpůrných systémů pro aktivity mládeže a možnost organizovat občanské společnosti v oblasti mládeže,
- podporování evropské spolupráce v oblasti mládeže.¹⁹

Priorit programu Mládež v akci je několik, mezi ty trvalé patří téma Evropského občanství a s ním souvisí vnesení povědomí o evropských tématech veřejnosti. Další hlavní snahou programu Mládež je zapojení mladých lidí do aktivní účasti, jak v občanském životě, tak v systému zastupitelské demokracie a poskytování informací, jak se aktivně zapojit.

O ročním rozpočtu programu rozhoduje Evropský parlament a Rada. Pro celé období 2007 – 2013 je vyčleněno 885 milionů eur. Dále může program využívat dalších finančních prostředků poskytovaných na spolupráci se zeměmi jihovýchodní Evropy a zeměmi východního partnerství. Jedná se o tzv. mládežnická okna.

Mládežnické okno západního Balkánu - tyto prostředky jsou poskytovány prostřednictvím finančního nástroje předpřístupové pomoci (Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA) spravovaného Generálním ředitelstvím Evropské komise pro rozšíření, které od roku 2008

---

¹⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Program celoživotního učení (2007 - 2013)*. [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z : <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/nova-generace-programu-2007-2013>.

¹⁹ MLÁDEŽ V AKCI. *Oficiální portál programu Mládež v akci*. [online]. [cit. 2013- 02- 01]. Dostupné z : <http://www.mladezvakci.cz/mladez-pro-evropu/>.

umožnilo podpořit další projekty zahrnující organizace a účastníky ze sousedních partnerských zemí z jihovýchodní Evropy.

Mládežnické okno východního partnerství - tyto prostředky jsou poskytovány prostřednictvím Evropského nástroje sousedství a partnerství (European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI) spravovaného Generálním ředitelstvím Evropské komise pro rozvoj a spolupráci EuropeAid, který od roku 2012 umožňuje podpořit další projekty zahrnující organizace a účastníky ze sousedních partnerských zemí východního partnerství.²⁰

Program Mládež v akci využívá k dosažení svých cílů pět operativních akcí. Jsou jimi Mládež pro Evropu, Evropská dobrovolná služba, Mládež ve světě, Systémy na podporu mládeže a Podpora evropské spolupráce v oblasti mládeže. Všechny tyto operativní akce se dále dělí na podrobnější dílčí akce.

2.7.1 Akce 1: Mládež pro Evropu

Mládež pro Evropu je tzv. Akce 1 v rámci programu Mládež v akci. Projekty vytvořené v rámci této akce jsou zaměřeny na místní komunitu, nebo na mezinárodní projekty pro dvě, případně více skupin ze zemí Unie.

Program se dále člení na tyto podpůrné akce:

- *Akce 1.1 Výměna mládeže* – tato výměna je příležitostí pro skupiny mladých lidí z různých zemí. Skupiny společně plánují svou výměnu společně s tématem, které je zajímavé,
- *Akce 1.2 Iniciativy mládeže* – jedná se o podporu pro skupinové projekty zaměřené na místní, regionální či národní úroveň,
- *Akce 1.3 Projekty participativní demokracie* – jedná se o podporu účasti mladých lidí na demokratickém životě v místní, regionální či národní komunitě a na mezinárodní úrovni.²¹

2.7.2 Akce 2: Evropská dobrovolná služba

Evropská dobrovolná služba zapojuje individuálně nebo ve skupinách mladé lidi do dobrovolnických projektů. Tyto projekty se konají v zemích Unie a v partnerských zemích. Délka projektů se pohybuje od 2 do 12 měsíců. Zaměření projektů je různé: kultura, děti a mládež, sport, sociální péče, umění, ekologie a další. Dobrovolník je mladý člověk ve věku od 18 do 30 let, má trvalé bydliště v zemi Unie či v partnerské zemi, musí být ovšem v jiné

---

²⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Mládež v akci, průvodce programem.* [online]. [cit. 2013-02-11].v Dostupné z: http://www.mladezv akci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/ke_stazeni/obecne/Pruvodce_programem_MV_A_2013_FINAL.pdf.

²¹ Tamtéž.

zemi, než kde se koná daný projekt. Více je Evropská dobrovolná služba rozepsána v druhé části čtvrté kapitoly této práce, kde je pojata jako praktická část.

2.7.3 Akce 3: Mládež ve světě

Mládež ve světě, jak už z názvu napovídá, podporuje projekty se sousedními zeměmi Unie a dalšími zeměmi světa. Snahou akce je zlepšit komunikaci, vzájemnou toleranci, interkulturní povědomí a solidaritu mezi zeměmi Evropské unie a partnerskými zeměmi.

Mládež ve světě využívá k dosažení svých cílů tyto podpůrné akce:

- *Akce 3.1 Spolupráce se sousedními partnerskými zeměmi Evropské unie,*
- *Akce 3.2 Spolupráce s ostatními partnerskými zeměmi světa.*

2.7.4 Akce 4: Systémy na podporu mládeže

Tato akce je zaměřena na pracovníky s mládeží a na zlepšení kvality programu Mládež v akci na evropské úrovni. Aktéry jsou nevládní organizace zabývající se mládeží na evropské úrovni. Například Evropské fórum mládeže, nestátní neziskové organizace, sdružení, místní, regionální nebo státní veřejné subjekty.

Dílčími akcemi podporujícími tuto činnost jsou:

- *Akce 4.1 Podpora organizací působících v oblasti mládeže na evropské úrovni:* jedná se o podporu provozu nevládních organizací, které sledují cíl všeobecného evropského zájmu (ENGO²²)
- *Akce 4.2 Podpora Evropského fóra mládeže,*
- *Akce 4.3 Vzdělávání a vytváření sítí mezi pracovníky s mládeží:* jedná se o výměnu znalostí, zkušeností, praktických poznatků a dalších aktivit, které mohou vést k vytváření dlouhodobých kvalitních projektů, partnerství a sítí,
- *Akce 4.4 Podpora inovace a kvality:* jedná se o podporu na zavedení, realizaci a propagaci inovací v oblasti mládeže,
- *Akce 4.5 Informační aktivity pro mladé lidi a pracovníky s mládeží,*
- *Akce 4.6 Partnerství,*
- *Akce 4.7 Podpora struktur programu,*
- *Akce 4.8 Zvyšování přidané hodnoty programu.*

2.7.5 Akce 5: Podpora evropské spolupráce v oblasti mládeže

Tato podpora se týká strukturovaného dialogu mezi mladými lidmi, pracovníky s mládeží a politickými činiteli, také rozvoje spolupráce mezinárodních organizací.

---

²² Environmental non-governmental organization.

Podpůrnými akcemi k vytváření tohoto dialogu jsou:

- *Akce 5.1 Setkání mladých lidí a činitelů odpovědných za mládežnickou politiku* – jedná se o podporu spolupráce, semináře apod.
- *Akce 5.2 Podpora aktivit zlepšujících znalosti o mládeži,*
- *Akce 5.3 Spolupráce s mezinárodními organizacemi* – mezinárodní organizace (např. Rada Evropy, Organizace spojených národů) nebo s její specializované instituce.

2.8 Vzdělávání a Lisabonská smlouva

Nejnovější smlouvou, která je odpovědí členských států na zajištění efektivního fungování Evropské unie při rozšiřování jejích členů, je Lisabonská smlouva. Tuto smlouvu tvoří dvě základní smlouvy. První obsahuje znění změn Smlouvy o EU a druhá znění změn Smlouv o ES, která je přejmenována na Smlouvu o fungování Evropské unie. Žádná z těchto smluv nemá ústavní charakter. Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007. Poslední ratifikační listiny této smlouvy byly uloženy 13. listopadu 2009 a samotná Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosine 2009.

Evropská unie má v některých oblastech a za podmínek stanovených Smlouvami pravomoc provádět činnosti, jimiž podporuje, koordinuje nebo doplňuje činnosti členských států, aniž by přitom v těchto oblastech nahrazovala pravomoc těchto států. Těmito oblastmi je ochrana a zlepšování lidského zdraví, průmysl, kultura, cestovní ruch, všeobecné vzdělávání, odborné vzdělání, mládež a sport, civilní ochrana a správní spolupráce.

Činnost Evropské unie v oblastech všeobecného vzdělávání, odborného vzdělání, mládeže a sportu je zaměřena na:

- rozvoj evropského rozměru ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států,
- podporu mobility studentů a učitelů, také prostřednictvím podpory akademického uznávání diplomů a započítáváním doby studia,
- podporu spolupráce mezi vzdělávacími institucemi,
- rozvoj výměny informací a zkušeností týkajících se otázek, které jsou společné vzdělávacím systémům členských států,
- podporu rozvoje výměn mládeže a pedagogických pracovníků a podporu účasti mladých lidí na demokratickém životě Evropy,
- podporu rozvoje dálkového vzdělávání,

- rozvoj evropského rozměru sportu podporou spravedlivého a otevřeného sportovního soutěžení a spolupráce mezi subjekty odpovědnými za sport, jakož i ochranou fyzické a mravní integrity sportovců, obzvláště mladých sportovců.²³

Tato spolupráce probíhá mezi třetími zeměmi, příslušnými mezinárodními organizacemi a zejména s Radou Evropy. Formální postup k dosažení stanovených cílů probíhá řádným legislativním postupem mezi Evropským parlamentem, Radou po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů, které pak přijímají podpůrná opatření. Evropská rada pak na návrh Komise přijme doporučení.

---

²³ *Lisabonská smlouva*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. 508 s. ISBN 978-80-87041-38-3. s.3.

3 Vzdelávací programy v období 2007 – 2013

Tato část charakterizuje vzdělávací programy v období 2000 – 2006, v současném období 2007 – 2013 a také v období budoucím 2014 – 2020. Definuje pojem *vzdělávací politika* a vymezuje hlavní úrovně vzdělávací politiky. Vzdělávací politika je realizována prostřednictvím vzdělávací programů, které jsou doplněny dalšími nástroji.

3.1 Vzdělávací politika

Vzdělávací politikou se většinou rozumí souhrn formálních i neformálních pravidel, norem a praktik, které řídí a ovlivňují jednání jednotlivců a institucí v oblasti vzdělávání. Toto pojetí a obsah vzdělávací politiky se však liší stát od státu v závislosti na historickém vývoji²⁴. Vzdělávací politika by měla být výsledkem konsensuálního nalezení základních postojů k problematice vzdělávání a výchovy, které by se mohly stát východiskem při řešení praktických problémů školské politiky. A to bez ohledu na to, která vláda je právě u moci. Tímto by měla být zajištěna kontinuita vývoje školství²⁵. Dále by měla tato politika odrážet postoj veřejnosti, ne jen politických činitelů.

V současném globálním světě není vzdělávací politika tvořena a realizována pouze na úrovni národního státu. Hlavní úrovně vzdělávací politiky jsou:

- Globální úroveň (institute jako Organizace pro spolupráci a rozvoj, Světová banka, Unesco atd.)
- Nadnárodní úroveň (Evropská unie atd.)
- Národní státy a centrální instituce (vláda, parlament, ministerstva, atd.)
- Region či kraj,
- Lokální úroveň (obce, atd.)
- Školy a university,
- Organizační součásti škol,

---

²⁴ KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ, *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2006. 172s. ISBN 80-246-1260-7. s.8.

²⁵ BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0. s.28.

- Třídy.

3.1.1 Vzdělávací politika Evropské unie

Vzdělávací politiku Evropské unie tvoří souhrn činností a iniciativ Evropské unie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.²⁶

Přemýšlíme-li o problematice vzdělávací politiky v rámci EU, je velice důležité mít na paměti, že vzdělávací politika nepatří mezi společné politiky Evropské unie. Veškeré iniciativy týkající se této oblasti nejsou pro členské státy závazné.

3.1.2 Nástroje vzdělávací politiky Evropské unie

Vzdělávací politika využívá k naplnění svých cílů určitých nástrojů. V Evropské unii jsou nejčastějšími nástroji:

- Plánování – zahrnuje určení hlavních cílů a způsobů jejich dosažení,
- Legislativa – právní normy, zákony, ústava, atd.
- Financování – převážně veřejné zdroje,
- Kurikulární politika – předepisuje proces kurikula, rozdělení pravomocí subjektů, které se na tvorbě kurikula²⁷ podílejí,
- Evaluace – ohodnocení práce pedagogů, efektivity, dosahování výsledků, počet absolventů, atd.
- Monitorování – jedná se o monitorování celého vzdělávacího systému,
- Vzdělávací reforma – tato reforma slouží k prosazování změn, nových myšlenek a inovativnímu přístupu.²⁸

3.1.3 Principy vzdělávací politiky Evropské unie

Vzdělávací politika je prvotně založena na určitých myšlenkách, které jsou tvořeny těmito čtyřmi principy.

Princip rovnosti příležitostí ke vzdělání. Tento princip představuje snahu umožnit přístup k tomu se vzdělávat, dává občanům možnost se vzdělat. To, jak této možnosti využijí, zůstává

²⁶ BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0. s.25.

²⁷ Kurikulem se rozumí vzdělávací program, obsah studia (Brdek, s.19, 2004).

²⁸ BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

již na nich samotných. Nejvýraznějším opatřením jsou programy na podporu znevýhodněných skupin. Jedná se hlavně o osoby s tělesným či mentálním postižením, národnostní menšiny atd. Některé země dokonce zavedly kvóty, aby zvýšily počet těchto znevýhodněných skupin. Tímto opatřením došlo k tzv. pozitivní diskriminaci.

Princip celoživotního vzdělávání. Celoživotní vzdělávání je spojení, které je stále více a více zdůrazňováno ve spojitosti se zrychlujícími se změnami technologie. Člověk se musí stále učit, jak zacházet s novými technologiemi, jen aby obstál v běžném životě. V dnešním moderním světě již nelze vystačit pouze se znalostmi nabytými během školní docházky. Celoživotní učení zvyšuje konkurenceschopnost, ekonomický rozvoj a sociální soudržnost.

Princip individualizace a diferenciací. Každý člověk má své individuální potřeby, přístup, který vyhovuje jednomu, nemusí zákonitě vyhovovat druhému. Na základě této premisy se princip individualizace a diferenciací snaží nabídnout dostatečné množství různých oborů, stupňů a forem studia.

Princip internacionalizace. V Evropské unii je tento princip velice důležitý s ohledem na kulturní a historickou rozmanitost členských států. Vzdělávací politika je důležitým spojovatelem mezi členskými zeměmi. V rámci vzdělávacích projektů dochází k setkávání a spolupráci studentů z různých evropských zemí, např. studenti z Německa, Francie a Ruska spolupracují na nějakém studijním projektu, což je příklad spolupráce, která by např. ve 40. letech 20. století byla naprosto nemožná.

3.2 Programy Evropské unie na podporu vzdělávání

Tak jako každá politika, má i politika vzdělávání nadefinované určité programy pomocí, kterými se snaží naplnit své cíle a dodržovat stanovené principy. Již v 60. letech panoval mezi členskými státy konsenzus o důležitosti vzdělávání. Prvními evropskými vzdělávacími programy byly např. Lingua, Erasmus, Petra či Comett. V 80. letech byly nadefinovány ministry školství členských států tyto: posilování jednotné evropské identity, cílů a hodnot; respektování lidských práv; šíření sociální rovnosti; seznamování občanů s výhodami Evropské unie; seznamování občanů se samotným Evropským společenstvím i všemi jeho členskými státy.

Dalšími důležitými pomocníky, kteří přispívají k vykonávání efektivní evropské politiky vzdělávání, jsou také např. nástroje jako: Eurydice, Národní agentura pro evropské programy (NAEP), Eurodesk.

Eurypedice

Eurypedice (Information Network on Education in Europe) je informační síť, která byla založena v roce 1980 Evropskou komisí. Tato síť je tvořena Evropským oddělením v Bruselu a dále 37 národními odděleními v 33 zemích.²⁹ Úspěšné fungování této sítě je podmíněno spoluprací s dalšími institucemi, jako jsou Eurostat, Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy (European Centre for the Development of Vocational Training, CEDEFOP), Evropská nadace pro odborné vzdělávání, Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, Centrum pro výzkum celoživotního učení (Centre for Research on Education and Lifelong Learning, CRELL), Evropská komise, OECD, Unesco a další. Česká republika se do této sítě zapojila v roce 1996. V současné době je úkolem Eurypedice podpora strategie Evropa 2020 a podílění se na podávání průběžných zpráv o Boloňském procesu.

Národní agentura pro evropské programy

Národní agentura pro evropské programy je organizace, která vznikla jako produkt nové generace Programu celoživotního učení 2007 – 2013 (Lifelong Learning Programme, LLP). Tato organizace odpovídá v České republice za správu evropských vzdělávacích programů. Hlavní náplní činnosti NAEP je propagovat a informovat o vzdělávacích programech EU.

Eurodesk

Eurodesk je evropská informační síť poskytující evropské informace, která byla oficiálně vytvořena ve Skotsku v roce 1990. V současnosti působí ve 33 evropských zemích, Česká republika se připojila v roce 1998. Tato informační síť je velice interaktivní a přehledná. Poskytuje veškeré informace, které jsou nutné pro orientaci v rozsáhlé škále programů, projektů, grantů a možností, které Evropská unie v oblasti vzdělávání pro mladé lidi poskytuje.

Eurodesk poskytuje mladým lidem a pracovníkům s mládeží přístup k evropským informacím týkajících se:

- *evropských programů pro mladé lidi a pracovníky s mládeží* – příklad aktuální nabídky: Program Vulcanus v Japonsku, který je založen na poskytování průmyslové praxe pro studenty z Evropské unie. Cílem programu Vulcanus je zvýšení a podpora průmyslové spolupráce i zlepšování vzájemného porozumění mezi Japonskem a Evropskou unií.

---

²⁹ Členské země EU, země ESVO, Chorvatsko a Turecko.

- *aktivity v zahraničí:*
  - **studium** – např. možnosti magisterského studia na zahraničních univerzitách,
  - **práce** – např. podrobnosti ohledně vyřízení pracovního povolení, náležitosti týkající se sociálního a zdravotního pojištění,
  - **cestování** – výměny mládeže např. Citizen Theatre, EuroMovies v ČR,
  - **dobrovolnictví** - propagace projektů např. Prázdniny s brontosaurom, Měsíc mezinárodního dobrovolnictví...
- *kontakty na zahraniční organizace,*
- *poskytuje také mnoho obecných aktuálních informací o EU.* ³⁰

3.2.1 Vzdělávací programy do roku 2000

Vzdělávací programy se v čase vyvíjely, z tohoto důvodu si je rozdělíme na několik časových období, která na sebe navazují. Každé toto období se snaží programy, které se osvědčily v předchozím období, ponechat i na další období popř. upravit o drobné změny. Vzdělávací programy odrážejí potřeby obyvatel, proto byly některé programy sloučeny, zrušeny, či byly vytvořeny nové.

Důležitými dokumenty v 90. letech 20. století byly především:

- Zelená kniha o evropské dimenzi (1993),
- „Učení v informační společnosti“ - sjednaný na léta 1996–1998,
- „Na cestě k Evropě vědění“ (1997) – sjednaný na léta 2000 – 2006,
- Akční plán eLearning: návrh vzdělávání pro zítřek (2000).

Tyto dokumenty byly stavebními kameny k vytvoření důležitých vzdělávacích programů, z nichž většina v méně či více pozměněných formách fungují dodnes.

V této práci se zaměříme na vzdělávací programy od roku 1987. Postupně si programy rozdělíme do časových období a to následovně. Prvním obdobím jsou léta 1987 – 1994, kdy byly programy vyhlášovány samostatně a nezávisle na ostatních programech. Poté následuje období 1995 – 2000, kdy se rozpočty vzdělávacích programů několikanásobně zvětšily a vznikla celá řada úplně nových programů.

---

³⁰ EURODESK. *Evropská informační síť pro mladež*. [online]. [cit. 2012- 12-01]. Dostupné z: <http://www.eurodesk.cz/studium>.

Nejvýznamějšími programy období 1987 – 1994 byly:

- **Lingua** – cílovou skupinou byli **prvotně učitelé a studenti cizích jazyků**, postupem času se ale rozšířil i mezi studenty a učitele jiných oborů,
- **Erasmus**³¹ – cílem programu bylo co nejvíce podpořit mobilitu studentů a učitelů v rámci partnerských univerzit,
- **Comett** – tento program umožňoval studentům vysokých škol vycestovat do zahraničí a vykonávat tam praxi v partnerském podniku,
- Dalšími programy byly například program **Petra a Force**.

Pro transformující země byly speciálně určeny dva programy:

- **Tempus** - fungoval na podobném principu jako Erasmus,
- **Phare** – v rámci tohoto programu mohly transformující země získat **grantovou podporu na reformy vzdělávacího systému**.

3.2.2 SOKRATES a LEONARDO DA VINCI v období 2000-2006

a) SOKRATES

Výrazným a velice známým se stal program SOKRATES, který vznikl v roce 1995 pro období do roku 1999. Tento program se stal tak úspěšný, že je od té doby s malými úpravami aktualizován. Na základě zprávy, vyhodnocující období 1995-1999 bylo rozhodnuto, že program 2000 – 2006 bude více přispívat k rozvíjení občanského občanství a kvality vzdělání na evropské úrovni a to těmito kroky:

- zlepšování jazykových schopností, zejména programem Lingua (jedním z cílů Komise bylo zajištění toho, že každý student magisterského stupně bude umět mluvit dvěma cizími jazyky Společenství),
- podporování mezikulturní dimenze vzdělávání,
- podporování mobility a studentských výměn (přibližně 460 000 studentů, 40 000 universitních učitelů, 150 000 studentů jazyků a učitelů vyučujících jazyky obdržely grant v období 1995 – 1999, tento trend je vzrůstající),

---

³¹ Název podle Erasmu Rotterdamského (1467-1536), který byl nizozemským myslitelem, augistiánským mnichem, představitel renesance a humanismu.

- podporování vzájemné spolupráce mezi institucemi a to na všech úrovních,
- vzájemné uznávání diplomů, období studia v zahraničí a dalších kvalifikací,
- podporování výměny informací a zkušeností,
- rozvíjení vysoké kvality vzdělávání a školení.³²

Program Socrates na období 2000 - 2006³³ je představován těmito dílčími programy, první tři³⁴ jsou těmi základními pilíři programu, ostatní mají podpůrný a doplňkový charakter.

COMENIUS³⁵ - tento program je tou nejdůležitější částí programu SOKRATES. Náplň tohoto programu je velice rozsáhlá – od vzdělávání těch nejmenších v mateřských školách až po vysoké školy a instituce zaměřené hlavně na vzdělávání učitelů. Program COMENIUS je rozdělen do tří částí:

- COMENIUS 1 - Partnerství škol: cílem tohoto programu je prohloubit spolupráci škol, min. počet spolupracujících škol je 3, z nichž alespoň jedna musí být v členské zemi EU.
- COMENIUS 2 – Vzdělávání pedagogických pracovníků: program se zaměřuje na stáže pro studenty – budoucí učitele, program Asistent při výuce jazyka...
- COMENIUS 3 – Tématické sítě: úkolem tohoto programu je pomoc koordinátorům jednotlivým projektů, tvorba webových stránek, výměna informací a šíření výsledných prací.

ERASMUS – je nejrozsáhlejší program v oblasti vysokoškolského vzdělávání a mezi studenty pravděpodobně také nejoblíbenější. Do tohoto programu proudí více než 50 % celkového objemu finančních prostředků proudících do programu SOKRATES. Cílem programu je posílit spolupráci vysokých škol realizací vzdělávací politiky v jednotlivých zemích, dále také sbližovat vzdělávací systémy a odstraňovat bariéry mezi národy. Důležitým prvkem tohoto programu je spolupráce vysokých škol, navazování kontaktů a vytváření bilaterálních dohod. Každý student, který se účastní tohoto programu, dostane grant na studium v některé zemi

³² BAŽANTOVÁ, Zuzana a Karel VRATIŠOVSKÝ. *Vzdělávací programy Evropské unie a ČR I*, Forum. Praha: Universita Karlova. [online]. [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/iforum-2174.html> .

³³ Pro toto období bývá SOKRATES také označován jako SOKRATES II.

³⁴ Comenius, Erasmus a Gruntvig.

³⁵ Název podle Jana Amose Komenského (1592-1670), který byl významným českým učitelem, spisovatelem, filozofem a teologem, který zastával názor hlásající spojení Evropanů „v jediný stát“ a jejichž podřízení se „týmž zákonům“.

EU³⁶. Grant, který student dostává, je dostačující na dodatečné náklady spojené s ubytováním a stravováním. Studentovi je odpuštěn poplatek za školné. Délka studia je od 3 do 12 měsíců. Výhodou tohoto programu je, že se studentům doba strávená v zahraničí započítává díky systému uznávání kreditů.³⁷

Tab. 3.1: Přehled počtů studentů, kteří se zúčastnili programu Erasmus v letech

Název programu	Období	Počet	
	(od - do)	let	Studentů
I. Erasmus	1987/88 -1989/90	3	32 614
II. Erasmus	1990/91 -1994/95	5	251 830
III. Socrates I – Erasmus	1995/96 - 1999/00	5	455 782
IV. Socrates II - Erasmus	2000/01 - 2006/07	7	943 849

Zdroj: Eurostat [online],2012; vlastní úprava

Z přehledu v Tab. 3.1 je patrné, že od roku 1987, kdy byl program Erasmus zahájen, jeho obliba stoupá a v každém období se účastní více a více studentů. Od roku 1987 do současnosti prošlo programem Erasmus více než 3 milióny studentů.

Erasmus Mundus – tento program je pětiletý, podporuje spolupráci a mobilitu v oblasti vysokoškolského vzdělání. Program byl zahájen v roce 2004 a člení se do těchto 4 oblastí podpory:

- Aktivita 1 – Magisterské programy Erasmus Mundus
- Aktivita 2 – Stipendia
- Aktivita 3 – Partnerství
- Aktivita 4 – Zvyšování atraktivnosti

Období tohoto programu není shodné s ERASMUS, je na období pětileté a celkem na něj Evropská unie vyčlenila 230 milionů eur. Cílem programu je podpořit kolem 100 magisterských programů.

GRUNDTVIG³⁸- Tato akce byla zahájena v roce 2000 a byla navržena na podporu evropského rozměru celoživotního učení. Program má přispívat (prostřednictvím pokročilé

³⁶ BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

³⁷ Kreditní systém (ECTS - European Credit Transfer System), který byl zaveden na základě Boloňských dohod z roku 1999. Cílem je sjednotit a integrovat vysokoškolský systém v Evropské Unii tak, aby byl srovnatelný.

³⁸ Název podle Nikolaie Frederika Severina Grundtviga (1783-1872), který byl významným dánským duchovním, spisovatelem, politikem a pedagogem. Zakládal lidové vysoké školy, které byly založeny na myšlence dostupnosti učení v průběhu celého života .

mezinárodní spolupráce) k inovaci a zlepšování dostupnosti, dosažitelnosti a kvalitě dalších vzdělávacích možností a také, aby podporoval učení jazyků. Grundtvig zahrnuje všechny formy učení tzv. formální, neformální a informální. Tento program také podporuje lidi, kterým chybí základní vzdělání a kvalifikace, lidí, kteří žijí na venkově či ve znevýhodněných oblastech. V období 2000 – 2006 tento program podpořil na 424 mnohostranných projektů, podporu získal ve více než 1 600 studijních partnerstvích.³⁹ Program je zaměřen na osoby starší 25 let, s výjimkou osob ve věku 16 – 24, které ovšem již nejsou zapojeny do vzdělávacího procesu na úrovni středoškolské nebo vysokoškolské.⁴⁰

LINGUA – Tento program byl vytvořen za účelem podpory jazykové přípravy a rozšíření jazykových znalostí na všech úrovních vzdělávání a ve všech zemích zapojených do programu⁴¹. Program má dva hlavní proudy, na které se zaměřuje, a to jazykové vzdělávání a vývoj učebních pomůcek.

MINERVA – Tento program je především zaměřen na podporu evropské spolupráce v oblasti otevřeného a distančního vzdělávání (ODL), informačních a komunikačních technologií (ICT).

PRŮZKUM A INOVACE - Tento program se zamýšlí nad základními otázkami a problémy týkajícími se vzdělávání v zemích, které se programu účastní. Program podporuje následující aktivity: ARION, NARIC a EURYDICE.

SPOLEČNÉ AKCE – organizování společných akcí mezi programem SOKRATES a dalšími programy EU (např. LEONARDO, TEMPUS⁴²)

b) Leonardo da Vinci⁴³

Leonardo da Vinci je vzdělávací program, který umožňuje absolventům učňovských, středních, vyšších a vysokých škol získání odborné praxe v jejich oboru. Program je otevřen také dospělým, kteří mají zájem získat kvalifikaci.

Cílem tohoto programu je:

---

³⁹ *Grundtvig Příběhy o úspěchu*. Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. [online]. [cit. 2013-02-20]. ISBN 978-92-79-05878-3. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/documents/publications/success-stories_cs.pdf.

⁴⁰ BRDEK, Miroslav a Helena VÝCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Tempus je program, který podporuje modernizaci vysokého školství v partnerských zemích prostřednictvím spolupráce a partnerství vysokých škol.

⁴³ Tento program je pojmenován podle renesančního umělce Leonarda da Vinci (1452 - 1519).

- zlepšování dovedností a kompetencí osob, které mají počáteční odborné vzdělání ve střední, vyšší a vysoké škole s cílem posílit jejich zaměstnatelnost a zlepšit uplatnění mladých lidí na trhu práce,
- zdokonalování kvality a přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání,
- zdůrazňování významu a posilování úlohy odborného vzdělávání v procesu inovací.⁴⁴

Celkově program Leonardo da Vinci také zastřešuje následující projekty:

Projekt stáže – tyto stáže jsou pro studenty středních odborných škol, vysokých škol, čerstvé absolventy a ty, kteří se chtějí zúčastnit odborné praxe v zahraničí, a to v délce od 3 týdnů do 12 měsíců.

Pilotní projekty – tyto jsou zaměřeny na vývoj, ověřování a šíření inovací. Výsledek musí být hmatatelný produkt, např. software, vzdělávací materiál...

Projekt sítí organizací – v tomto projektu se využívají znalosti, zkušenosti a inovace v oboru odborného vzdělávání.

Projekt cizojazyčné kompetence – v rámci tohoto projektu se vyvíjejí, testují a šíří nové výukové materiály pro výuku cizích jazyků.

3.2.3 Programy v období 2007 – 2013

Pro toto období bylo vyčleněno zhruba 13 miliard eur na celoživotní vzdělávání a další výměnné programy, které se uskutečňují po celém světě. Podobně jako v předchozím období tu jsou programy Leonardo da Vinci, ERASMUS, GRUNDTVIG, COMENIUS, Erasmus Mundus II, Marie Curie a Jean Monet.

V souladu s cílem Evropské unie stát se společností založenou na znalostech došlo od roku 2007 ke sjednocení veškerých vzdělávacích programů pod jeden, program a to PROGRAM PRO CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.

Programy Leonardo da Vinci, ERASMUS, GRUNDTVIG a COMENIUS jsou hlavními činnostmi, zaměřujícími se na spolupráci při vývoji politiky, na jazyky, informační a komunikační technologie. Tyto programy doplňuje průřezový program, ten zajišťuje jejich nejefektivnější činnost. Nový program Jean Monet se snaží stimulovat učení, rozvoj uvažování a debat o evropském procesu integrace.

---

⁴⁴ EUROSOP. *Vzdělávací programy EU*. [online]. [cit. 2012- 12-15]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/612/sekce/vzdelavaci-programy-eu/>.

3.2.4 Budoucí programy v období 2014 – 2020

Nové období se již blíží a dochází k poslednímu doladování změn. Pro oblast vzdělávací politiky dojde totiž k několika změnám, hlavně organizačním. Programy, které do té doby fungovaly samostatně, se spojí pod jeden název ERASMUS FOR ALL. Celkem na toto období bude vyčleněno zatím historicky nejvíce, a to 19 miliard eur, na druhou stranu je to stále méně než se Komise pro vzdělávání snažila dostat. I když je to stále částka, se kterou jsou spokojeni (tato částka je zhruba o 14 procent nižší, což znamená, že se vzdělávacích programů bude moci zúčastnit zhruba o 700 000 lidí méně). Návrh rozpočtu teď putuje do Evropského parlamentu, kde bude jeho konečná verze schválena pravděpodobně do června 2013.

Nový program ERASMUS FOR ALL bude zahrnovat program ERASMUS, Leonardo da Vinci, Comenius, Mládež v akci, Erasmus Mundus a Edulink. Příležitost zúčastnit se programu budou umožněna zhruba 5 miliónům studentům a učitelům (v předchozím období se mohla zúčastnit zhruba polovina).

Toto nové uspořádání by mělo přinést zefektivnění a usnadňování ucházení se o granty.

4 Hodnocení činnosti Hodina H, o. s. v rámci programu Evropská dobrovolná služba

V této kapitole se zaměříme na činnost občanského sdružení Hodina H, o. s. (dále jen Hodina H), které se v rámci svých aktivit zaměřuje také na Evropskou dobrovolnou službu. V úvodu se nejdříve seznámíme s obecnou činností občanských sdružení, jejich organizační strukturou a jejich přínosy pro společnost.

V další části je důležité pochopit pojem dobrovolnictví - potřebu lidí zapojovat se do aktivit nemotivovaných finančním obnosem.

Součástí této kapitoly je také praktická část, jejímž cílem je zhodnotit práci Hodiny H v rámci programu Evropská dobrovolná služba. Během desetileté činnosti tohoto sdružení prošlo touto výjimečnou zkušeností několik desítek dobrovolníků, pro které to bylo mnohdy zásadní životní zkušeností.

4.1 Neziskové organizace

Označení nezisková organizace má naznačovat především odlišnost neziskových organizací od komerčních a ziskových organizací, tj. cílem neziskových organizací není vytvářet zisk a rozdělovat jej mezi vlastníky.⁴⁵ Následně se neziskové organizace člení na státní a nestátní (někdy také označované jako nevládní) organizace. Státní neziskové organizace (SNO), jak již vyplývá z názvu, zřizuje stát. Oproti tomu nestátní neziskové organizace (NNO) jsou zřizovány jako formální i neformální organizace a mohou mít charakter právnických či fyzických osob. Existence NNO vychází z principu samořízení společnosti a schopnosti vzájemného usměrňování jednání společenství lidí. Aktuální výčet neziskových organizací podle českého práva je:

- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- obce a vyšší územní samosprávné celky,
- organizační složky státu,

---

⁴⁵ Stejskal, Kuvíková a Mat'átková, 2012.

- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Za neziskové organizace se nepovažují obchodní společnosti a družstva, i když nebyly založeny za účelem podnikání⁴⁶.

Charakteristickým a pravděpodobně nejdůležitějším rysem NNO je práce dobrovolníků. Práce dobrovolníků je definována jako samostatná činnost, která není motivována finanční odměnou a kterou člověk vykonává ve prospěch společnosti.

Občanské sdružení

V této práci si z druhů neziskové organizace charakterizujeme pouze občanské sdružení.

Již v roce 1901 byl pojem občanské sdružení definován jako „*smlouva, na základě které dvě nebo více osob sdružují trvalým způsobem své znalosti nebo činnosti za účelem jiným než dělení zisku*“⁴⁷. Počet občanských sdružení v České republice také rok od roku roste, v roce 2004 bylo registrováno 53 306 sdružení, oproti tomu v roce 2011 to bylo 72 981. Tento nárůst svědčí o jejich častějším vytváření a zapojování se občanů do těchto sdružení.

Dalším důvodem, proč jsou tato sdružení tak populární, je fakt, že založení je administrativně velice jednoduché. Povinností sdružení je pouze se registrovat u Ministerstva vnitra České republiky – registrace nepodléhá schvalovacímu procesu ze strany státní moci. K registraci je nutné podat návrh minimálně třemi osobami, z nichž minimálně jedna je starší 18 let. Tyto osoby pak tvoří přípravný výbor tohoto sdružení. Občanské sdružení si musí také vytvořit své stanovy, které tvoří základní vnitřní předpisy. Po úspěšné registraci obdrží nové sdružení své identifikační číslo (IČ).

Od 1. ledna 2014 vstoupí v platnost nový občanský zákoník, který přináší několik změn i pro občanská sdružení. Občanská sdružení se buď stanou „spolkem“, nebo se transformují na „ústav“, anebo se změní na „sociální družstvo“.

Spolek

Občanská sdružení se dnem účinnosti nového zákoníku stávají „spolkem“, jehož hlavní činností je vykonávání společné činnosti členy pro členy.

⁴⁶Zákon č. 586/1992 o daních z příjmů. In *Sbirka zákonů České republiky*. 1992. Dostupný také z: aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6401. ISSN 1211 – 1244.

⁴⁷ DEBBASCH, Charles. *Neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995. 127 s. ISBN 80-85865-78-5. s12.

Ústav

Ústavy budou poskytovat obecně prospěšné služby nebo realizovat obecně prospěšné činnosti - tato forma je velice podobná fungování obecně prospěšné společnosti.

Sociální družstvo

Činností tohoto družstva bude vyvíjet obecně prospěšné činnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti. Toto znevýhodnění může být například v oblasti vytváření pracovních příležitostí, získávání vzdělávání, trvale udržitelného rozvoje, sociální a zdravotní péče.

4.2 Dobrovolnictví

"Těm, kteří se dali získat dobrovolně, můžeme důvěřovat, ale nikdy těm, kteří byli mocí donuceni nebo lstí získáni."

Jan Amos Komenský

Dobrovolníky bývají nejčastěji členové některé NNO, v rámci které svou dobrovolnickou činnost vykonávají. Český zákon definuje dobrovolníka jako toho, kdo vykonává nějakou činnost, a to dobrovolně, mimo běžné pracovněprávní poměry, a to bez nároku na peněžní či jinou odměnu. Mezi dobrovolníky se počítají i aktivity funkcionářů, jejichž povinnosti jsou dány vnitřními předpisy jednotlivých organizací.⁴⁸

Hodinový výdělek dobrovolníka

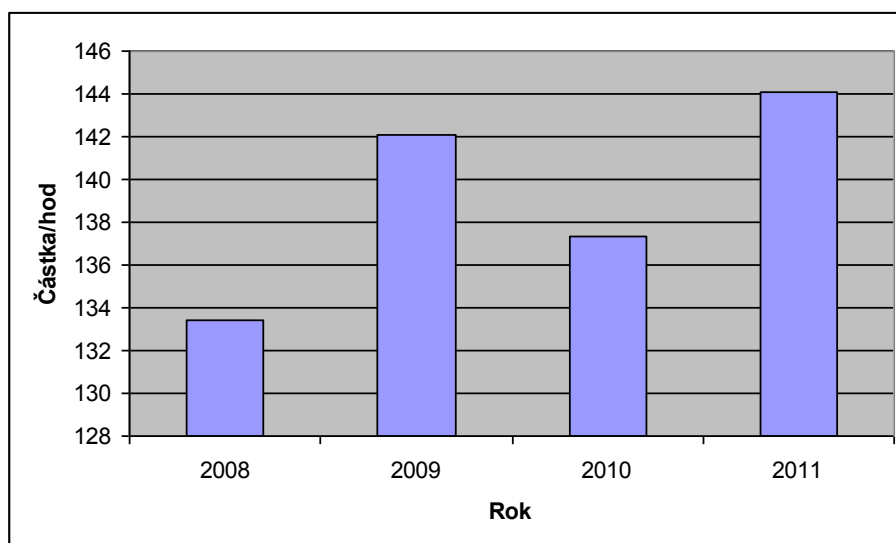
Hodnota hodinové práce dobrovolníka není zanedbatelná. Medián hodinového výdělku v nepodnikatelské sféře v roce 2008 činil 133,38 Kč/hod, v roce 2009 pak 142,1 Kč/hod, v roce 2010 klesl na 137,34 Kč/hod a v roce následujícím byl zatím nejvyšší a to 144,08 Kč/hod. Grafické porovnání je uvedeno v grafu 4.1.

---

⁴⁸Zákon č. 198/2002 Sb, o dobrovolnické službě. In: *Sbírka zákona České republiky*, 1992. Dostupný také z: www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx. ISSN 1211-1244.

Graf 4.1: Hodnota hodinové práce dobrovolníka

Zdroj: vlastní výpočet dle dat z ČSÚ

4.3 Hodina H

Občanské sdružení Hodina H je nezávislé dobrovolné sdružení občanů založené přípravným výborem dle Zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů v platném znění se sídlem v Pelhřimově v kraji Vysočina. Hlavním cílem tohoto sdružení je podporování, aktivizování dětí, mladých lidí i veřejnosti, organizování aktivit pro děti a mládež, rozvíjení spolupráce s dětmi, mládeží a také s širokou veřejností.⁴⁹

Hodina H dosahuje naplňování svého základního cíle mnoha aktivitami, například:

- provozováním informačního centra pro mládež a poskytováním informací uživatelům služeb,
- rozvíjením činností v oblasti neformální výchovy a vzdělávání,
- vytvářením příležitostí pro neformální výchovu a vzdělávání,
- zajišťováním neformální výchovy a vzdělávání,
- podporováním a zajišťováním zájmového vzdělávání dospělých,
- zaměřováním se na etickou, a občanskou výchovu a vzdělávání,
- zabýváním se strategií osobního rozvoje,
- pořádáním diskusních fórem, kulatých stolů a besed,
- zabýváním se genderovou politikou,
- podporováním mezigeneračních diskusí,
- zprostředkováváním a zajišťováním společenských akcí a aktivit,

⁴⁹ Stanovy občanského sdružení HODINA H, s. 1, 2011.

- podporováním iniciativ lidí a jejich nápadů k využití volného času,
- podporováním a vytvářením podmínek pro rozvoj dobrovolnictví,
- vydáváním neperiodické publikace,
- provozováním internetové stránky se zaměřením na podporu aktivní demokracie, ochrany lidských práv, občanské společnosti, participace, evropské problematiky a rozvoje informovanosti,
- pořádáním sportovních, kulturních a společenských akcí a výstav,
- pořádáním soutěží a akcí k prioritám vyhlášených Evropskou unií,
- organizováním a zajišťováním mezinárodních aktivit a akcí, mezinárodních výměn mládeže a evropské dobrovolnické činnosti,
- podporováním iniciativ mezinárodního charakteru atd.⁵⁰

Řídícími orgány v této organizaci jsou valná hromada, předseda sdružení a místopředseda sdružení. Nejvyšším orgánem je valná hromada, která je tvořena všemi členy sdružení. Předseda je statutárním orgánem sdružení, zastupuje sdružení navenek, jedná jeho jménem, řídí tak činnost sdružení a odpovídá za hospodaření.

Klíčovými prioritami pro Hodinu H jsou neformální vzdělávání (toto vzdělávání probíhá atraktivní a interaktivní formou, která doplňuje formální vzdělávání ve škole), participace (snaha o aktivní zapojení občanů do dění v obci, včetně problematiky sociálního začlenění), dobrovolnictví a Evropská dobrovolná služba. Poslední prioritou jsou mezinárodní aktivity a spolupráce.

Aktivita Hodiny H

Aktivita Hodiny H je celá řada. Důležitou oblastí aktivit sdružení je poradenství – provozování Informačního centra pro mládež, Eurodesk a poskytování informací o Programu Mládež v akci. Sdružení vede a organizuje několik volnočasových klubů s širokým zaměřením, kde jistě každý najde něco co ho zaujme. Typy klubů jsou: taneční, hudební, výletní, kreativní, fotografický, pro seniory, pohádkový a deskových her. Hodina H organizuje různé aktivity, které se zaměřují např. na cizí jazyky, semináře a školení, praxe a stáže, univerzitu třetího věku, konference, debaty, kulaté stoly, zapojení do veřejného dění a celoživotní vzdělávání.

V samotných stanovách je několikrát zdůrazněn pojem neformálního vzdělávání, který jsme si podrobně přiblížili v druhé kapitole. Další důležitý a vyzdvihovaný pojem je pro toto

---

⁵⁰ Stanovy občanského sdružení HODINA H, s. 2, 2011.

občanské sdružení právě dobrovolnictví. Z tohoto důvodu jsme si pro tuto práci zvolili spolupráci právě s touto organizací.

Hodina H vyslala svého prvního dobrovolníka v roce 2005, poté se začala zapojovat i jako hostující organizace. Od té doby prošlo touto organizací několik desítek dobrovolníků, kteří se podíleli na různých projektech. Několik těchto dobrovolníků bylo odlišných. Nebyli to dobrovolníci pracující jen ve svém volném čase, ale dobrovolníci na plný úvazek. Tito dobrovolníci se zúčastnili Evropské dobrovolné služby (European voluntary service) a Hodina H pro ně byla buď vysílající či hostující organizací. V praktické části této práce byli tito dobrovolníci vyzváni k vyplnění krátkého dotazníku (viz příloha 1 a 2), který byl speciálně pro účely této práce vytvořen. Vyhodnocení odpovědí je podrobně rozebráno v následující podkapitole.

4.4 Evropská dobrovolná služba a Hodina H

Tato část je zaměřena na Evropskou dobrovolnou službu a hodnocení práce Hodiny H, jako vysílající a hostující organizace. V rámci této práce byl vytvořen dotazník, ten se zaměřil na dobrovolníky, kteří splňují dvě podmínky: první je vykonávání Evropské dobrovolné služby a druhá spolupráce s Hodinou H, která figurovala buď jako vysílající, či hostující organizace. K vytvoření dotazníku jsme použili dotazníkový nástroj Survio⁵¹, což je internetový nástroj pro snadnou tvorbu online dotazníků.

Oslovili jsme „via“ online dotazník 21 dobrovolníků (pro které byla Hodina H vysílající organizací), a 20 dobrovolníků (pro které byla Hodina H organizací hostující). Od roku 2005 do roku 2013 spolupracovalo s Hodinou H zhruba 60 dobrovolníků. Část z nich se zúčastnila skupinové EDS a část se nepodařila v rámci tohoto dotazníkového šetření zkontaktovat.

Z tohoto počtu dotazovaných odpovědělo 12 dobrovolníků (57 %), které Hodina H vyslala, a 12 dobrovolníků (60%), které Hodina H hostovala. Dotazníkového šetření se tedy zúčastnila více než polovina oslovených dobrovolníků.

Dotazníkové šetření bylo provedeno ve dvou verzích jedna byla vytvořena v české a druhá v anglické verzi. Respondenti se pak mohli rozhodnout, kterou verzi chtějí vyplnit. Znalost anglického jazyka pro vykonávání EDS není nutná, proto pro některé dobrovolníky, například ze slovanských zemí, může být česká verze přijatelnější než verze anglická.

---

⁵¹ www.survio.com, 2013.

4.4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Následující část bude popisovat a srovnávat výsledky šetření, které budou u některých otázek doplněny názorným grafem. Celkově bylo dobrovolníkům položeno dvacet otázek, ty budou postupně vyhodnoceny. Jelikož byl dotazník vyhotoven ve dvou verzích, dojde mezi těmito verzemi v některých otázkách ke vzájemné komparaci.

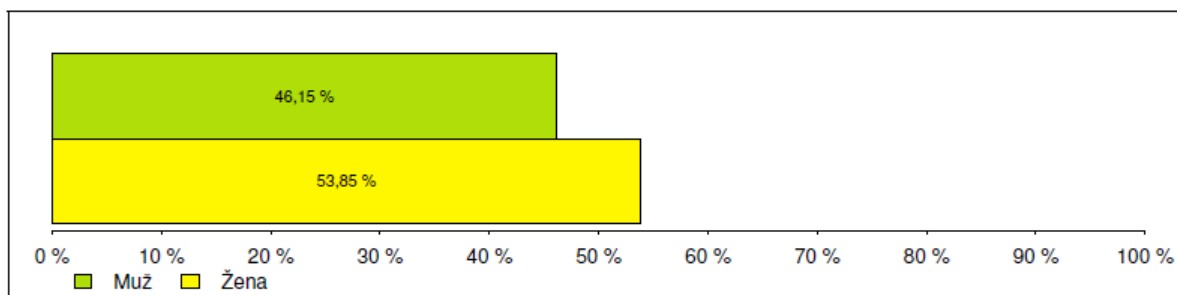
a) Otázky č. 1 až č. 5

Prvních pět otázek bylo demografických, zaměřených na samotnou osobu dobrovolníka (pohlaví, věk, národnost, země konání dobrovolnické služby a vzdělání).

První otázkou bylo zjišťováno pohlaví:

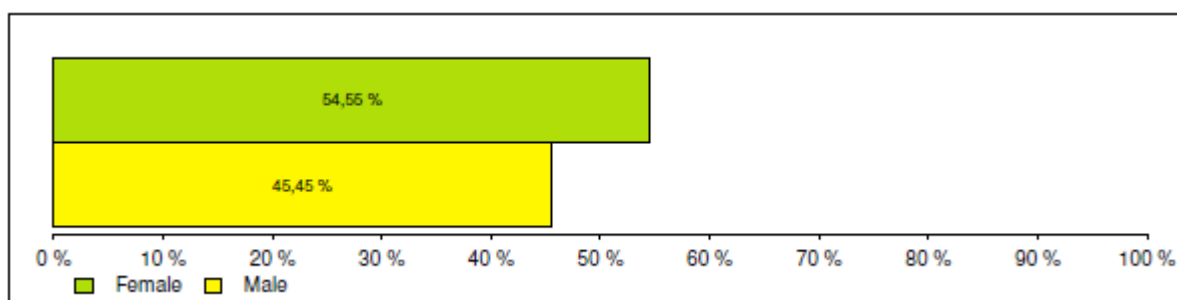
Jako první otázka byla zvolena otázka pohlaví, z toho důvodu, aby bylo od počátku jasné, zda si pod pojmem dobrovolník máme představit muže, či ženu.

Graf 4.2 a) Pohlaví - česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Graf 4.2 b) Pohlaví - anglická verze

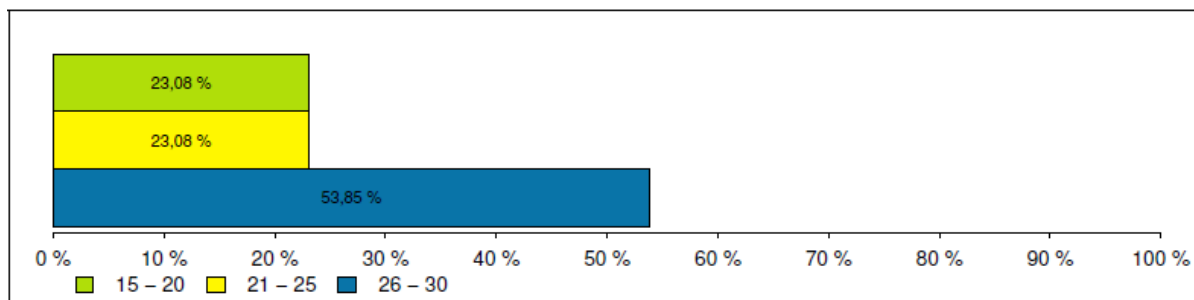
Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Na základě odpovědí všech respondů je zřejmé, že muži a ženy se účastní EDS stejně často. Pohlaví tudíž není relevantní.

Druhá otázka se týkala věku dobrovolníka v době, kdy se účastnil EDS:

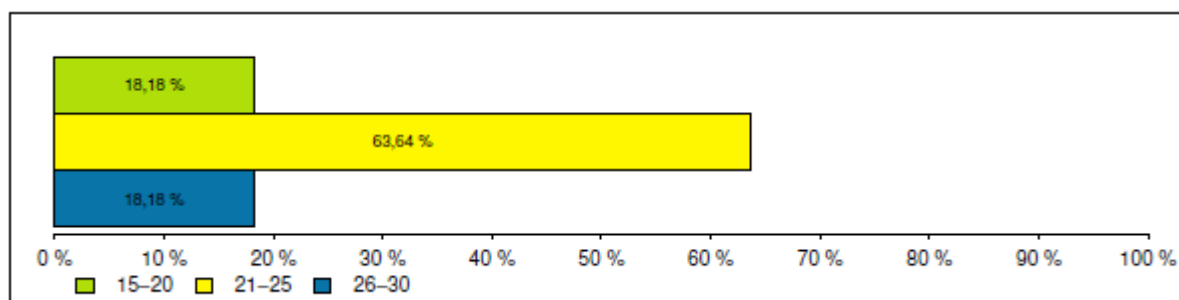
Další otázka byla záměrně položena ohledně věku. EDS není určena pro každého, tato služba je pro osoby od 18 let do 30 let. Ve výjimečných případech se lze stát dobrovolníkem již od 15 let, ale toto jsou spíše ojedinělé případy.

Graf 4.3 a) Věk - česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Graf 4.3 b) Věk - anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V české verzi více než polovina účastníků byla v průběhu své EDS starší 25 let. Oproti tomu v anglické verzi u více než 60 % respondentů převládá věk mezi 21 – 25 let. Důvodem tohoto rozdílu je pravděpodobně skutečnost, že dobrovolníci, kteří vyplňují anglickou verzi, uskutečnili svou EDS v České republice u organizace Hodina H. Tito dobrovolníci se ve více než 80 procentech zúčastnili projektů zaměřených na děti a mládež (viz graf 4.4. b).

Třetí otázka se dotazovala na národnost dobrovolníků:

Tato otázka byla spíše zaměřena na dobrovolníky, které Hodina H hostila, jelikož všichni dobrovolníci, kteří byli vysláni, byli národnosti české.

Národnostní složení dobrovolníků, které Hodina H hostila bylo opravdu pestré a neomezovalo se pouze na evropské státy. Z 12 zahraničních dobrovolníků bylo nejvíce dobrovolníků národnosti španělské (3x), následováno národností arménskou (2x) a ukrajinskou (2x). Dalšími jsou národnost egyptská, německá, polská, moldavská a mexická.

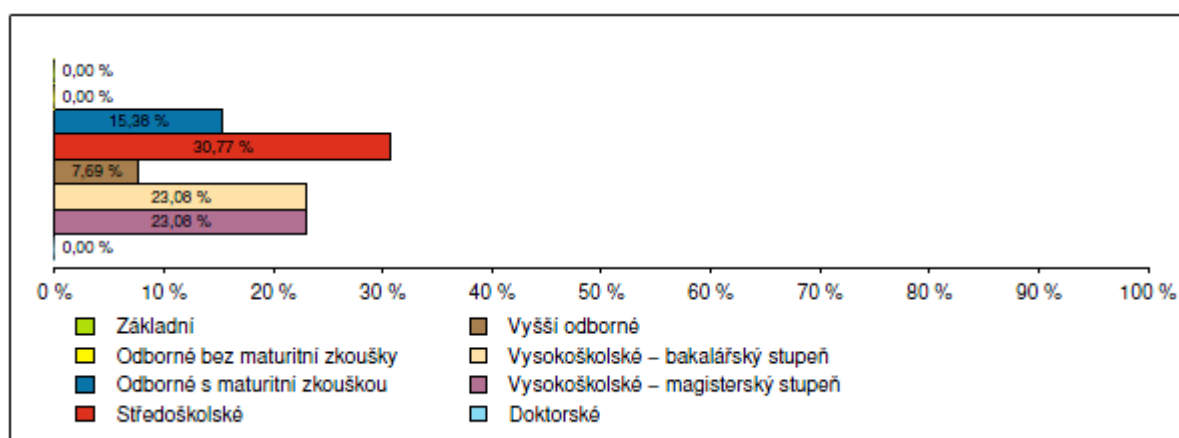
Čtvrtá otázka se zaměřila na název země, ve které se EDS zúčastnili:

Tato otázka byla zaměřena na dobrovolníky, kteří byli vysláni Hodinou H, jelikož 12 dobrovolníků vykonávalo svou EDS v České republice. Dobrovolníci vyslaní do zahraničí nejčastěji strávili svou EDS v těchto zemích: 2x Velká Británie, 2x Španělsko, 2x Estonsko, 2x Itálie, Kypr, Malta, Německo a Rumunsko.

Pátá otázka zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání v době EDS:

Tato otázka byla položena proto, aby byla vyvrácena, či potvrzena souvislost mezi vztahem k dobrovolnictví a dosaženým vzděláním.

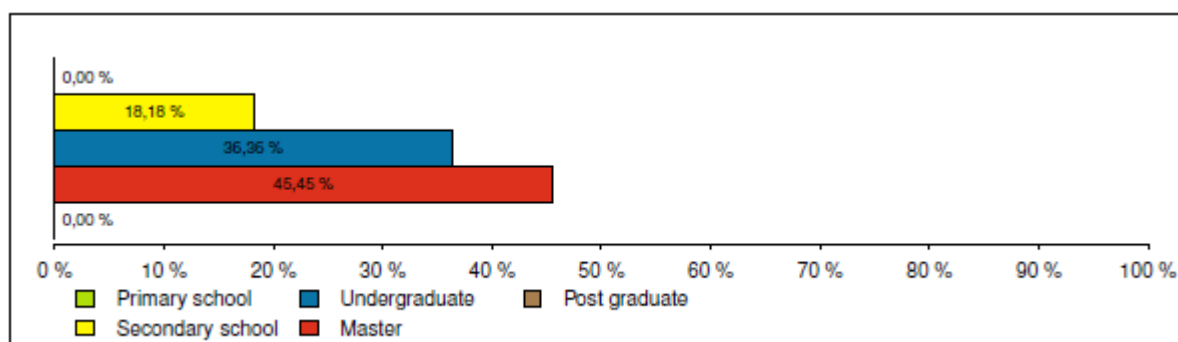
Graf 4.4 a) Nejvyšší dosažené vzdělání – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Vzdělání dobrovolníků, vyplňujících českou verzi, bylo minimálně odborné s maturitní zkouškou, nejčastější pak středoškolské. Druhé nejčastější pak bylo vysokoškolské a to jak bakalářského, tak magisterského stupně.

Graf 4. 4. b) Nejvyšší dosažené vzdělání - anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování.

U anglické verze se nabídka možných odpovědí zredukovala, a to z toho důvodu, že vzdělání v jiných zemích, hlavně středoškolské, má jiné formy. Z důvodu zjednodušení pro respondenty se různé formy středoškolského vzdělávání nerozlišovaly.

Nejvíce respondentů mělo v době EDS nejvyšší vzdělání vysokoškolské. Sečteme-li bakalářský a magisterský stupeň, pak je to 81, 81 % z celkového počtu respondentů. U české verze to bylo pouhých 46, 16 %.

Z těchto výsledků můžeme vyvodit závěr, že lidé s vyšším vzděláním inklinují k dobrovolnictví více než lidé se vzděláním nižším.

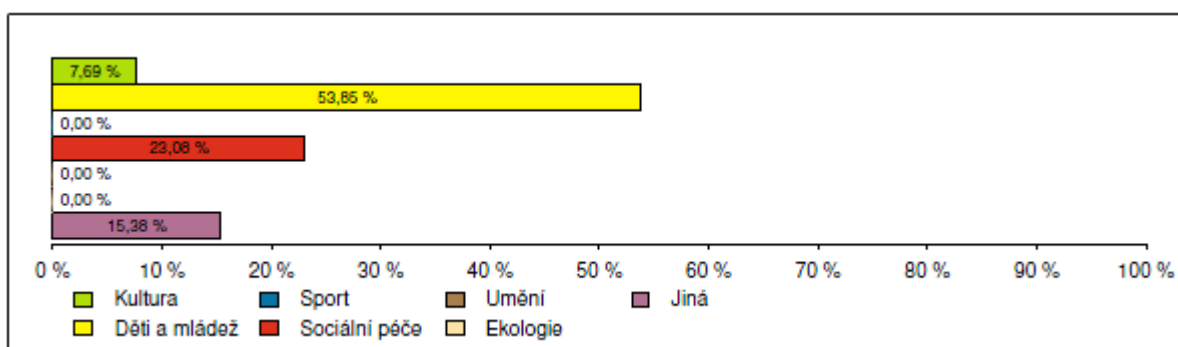
b) Otázky č. 6 až č. 10

Další otázkou začíná část, která se již dotazuje na samotný projekt, na němž se dobrovolník podílel (jeho délka, oblast, atd.), spolupráci s Hodinou H během přípravy EDS a hodnocení hostující organizace v průběhu EDS.

Šestá otázka se dotazovala na oblast projektu na, kterém se dobrovolník podílel:

Evropská dobrovolná služba má několik oblastí, na které se zaměřuje. Dobrovolník si tedy podle svých zájmů vybere oblast, v níž by chtěl svou EDS vykonávat, a podle toho si pak vybírá hostující organizaci. Oblastmi projektu mohou být: kultura, sport, umění, děti a mládež, sociální péče, ekologie a další.

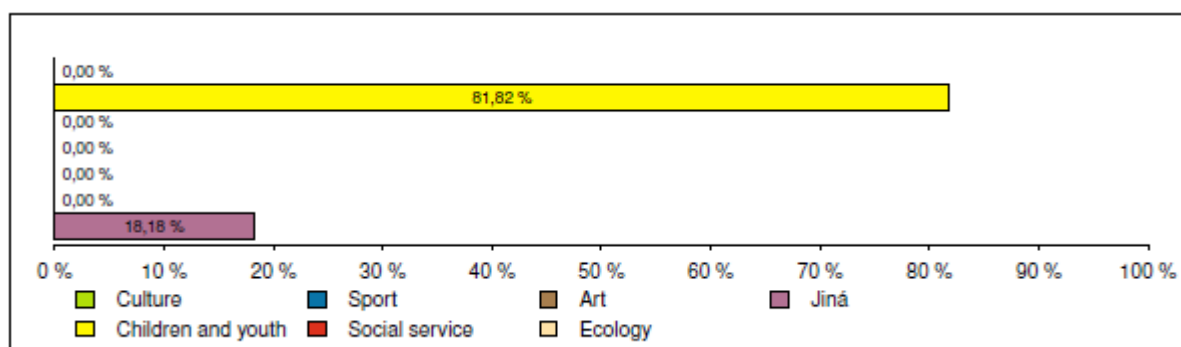
Graf 4.5 a) Oblast projektu – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Více než polovina respondentů české verze se věnovala projektům zaměřeným na děti a mládež. Dva respondenti uvedli jako oblast projektu jinou, než jaká byla v možnostech, v jednom případě to byl projekt zaměřen na práci s mentálně postiženými a ve druhém projekt zaměřen na cestovní ruch.

Graf 4.5 b) Oblast projektu - anglická verze

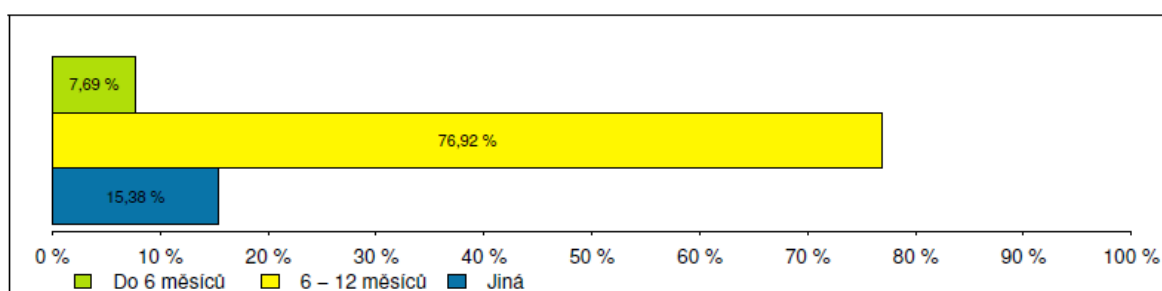
Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Dobrovolníci, kteří hostovali u Hodiny H se v 81, 82 % věnovali oblasti projektů zaměřených na mládež a děti. V ostatních případech se jednalo o práci se seniory.

Sedmá otázka se dotazovala na délku projektu

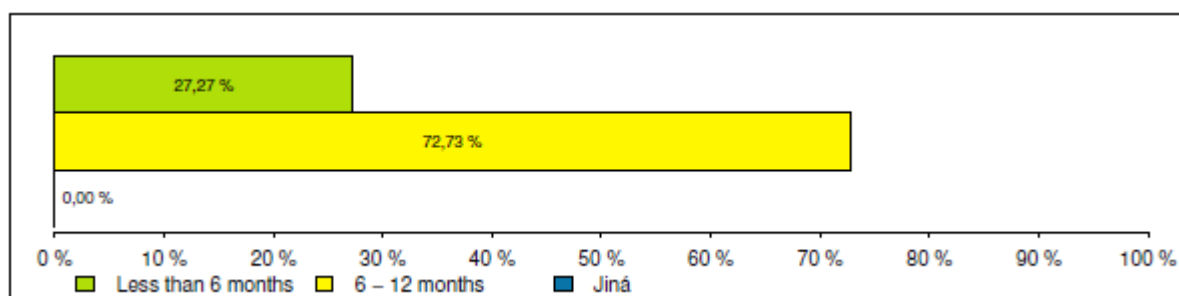
Evropská dobrovolná služba může trvat v různé délce. Minimální délka jsou 2 měsíce a maximální pak 12 měsíců. Ve výjimečných projektech se může jednat i o kratší EDS.

Graf 4.6 a) Délka projektu – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Graf 4.6 b) Délka projektu - anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

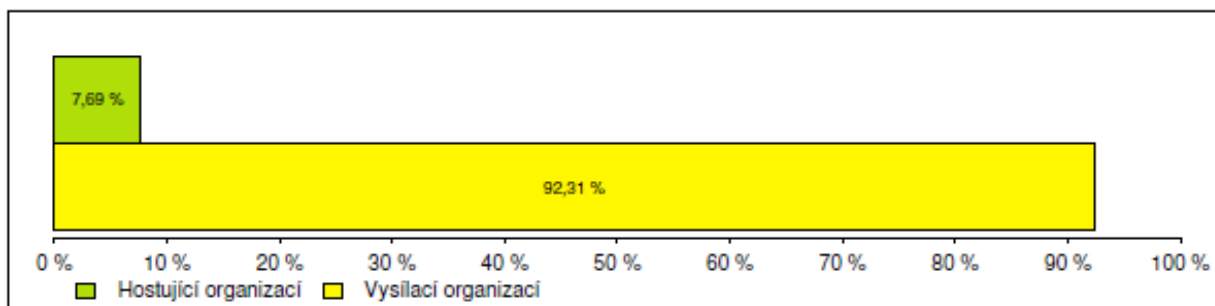
V obou verzích převládá délka projektu v rozmezí 6 až 12 měsíců a to u zhruba 70 % respondentů. Faktor času hraje u těchto projektů zásadní roli. Fungovat v roli dobrovolníka po

tak dlouhou dobu je pro mnohé zkušeností, která je pozitivně ovlivní na zbytek života. Vznikají přátelské vazby a spojení mezi koordinátory projektů v hostitelské organizaci a dobrovolníky, které mnohdy trvají i po skončení EDS.

Osmá otázka se dotazovala na pozici Hodiny H k dobrovolníkovi EDS

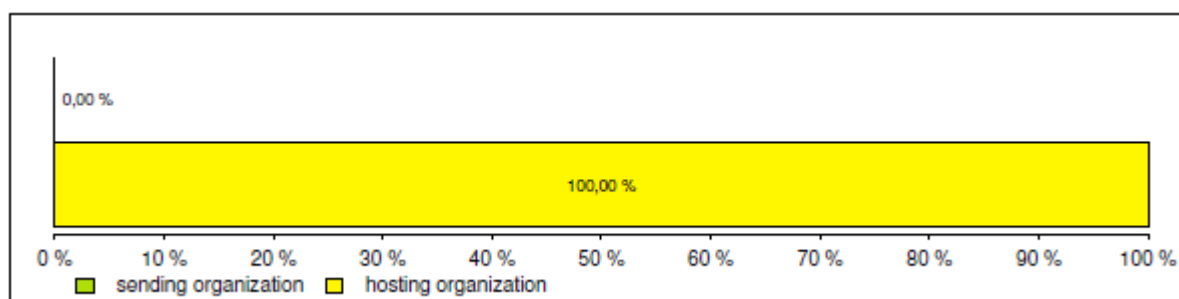
Graf 4.7 a) Pozice Hodiny H – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

U respondentů vyplňující českou verzi bylo 92,31 % těch, které Hodina H vysílala. Pouze jeden respondent trávil svou EDS v Hodina H.

Graf 4.7 b) Pozice Hodiny H – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Tento graf potvrzuje, že všichni, kdo vyplňovali anglickou verzi, byli dobrovolníci, kteří vykonávali svou dobrovolnou službu ve sdružení Hodina H, ta byla jejich hostující organizací.

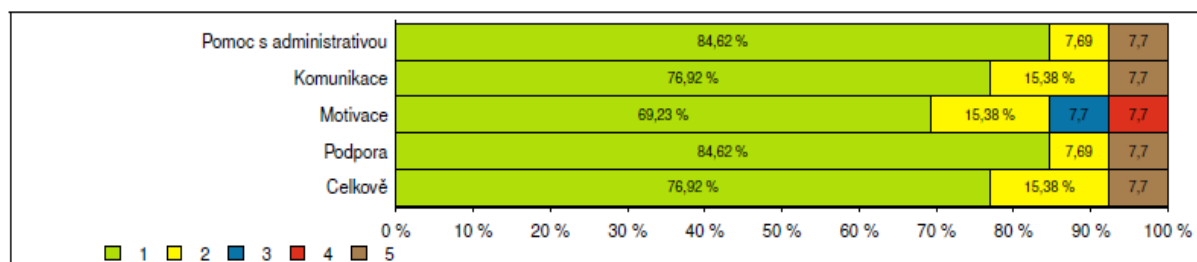
Devátá otázka vyzývala dobrovolníky k ohodnocení⁵² jejich spolupráce s Hodinou H

Od rozhodnutí zúčastnit se Evropské dobrovolné služby a samotnou realizací je většinou dlouhá cesta. Dobrovolník si vybere oblast projektu a ve spolupráci s vysílající organizací si

⁵² 1 – výborná, 2 – velmi dobrá, 3 – průměrná, 4 – spíše špatná, 5 – velice špatně.

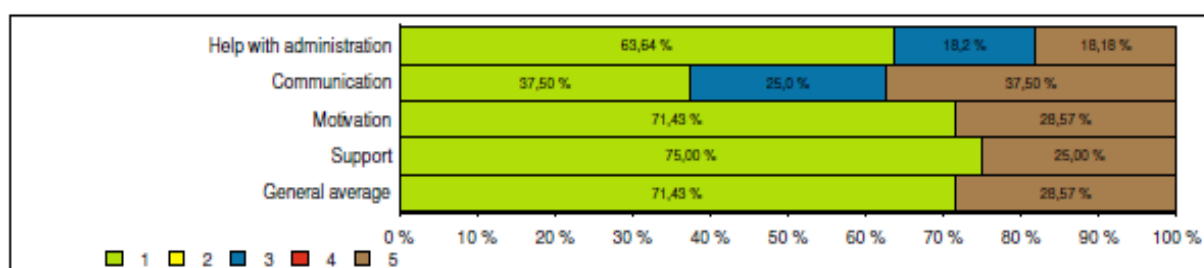
vyhledá, osloví a komunikuje s organizací hostující. Možnosti v této otázce se týkaly přípravného období před započítáním samotné EDS.

Graf 4.8 a) Ohodnocení spolupráce s Hodinou H – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Graf 4.8 b) Ohodnocení spolupráce s Hodinou H – anglická verze

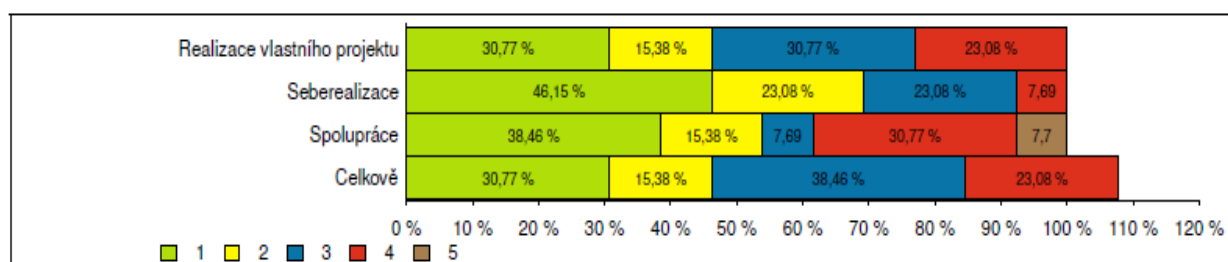
Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V obou verzích dotazníků byla celková spolupráce s organizací Hodina H ve více než 70 procentech označena jako výborná. Toto ohodnocení svědčí o velké profesionalitě pracovníků této organizace.

Desátá otázka vyzývala dobrovolníky k ohodnocení⁵³ jejich spolupráce s hostující organizací

Tato otázka se již týkala samotného pobytu v hostující organizaci, a tedy spolupráce v období průběhu EDS. Výběr možností byl proto jiný než v předchozí otázce.

Graf 4.9 a) Ohodnocení hostující organizace – česká verze

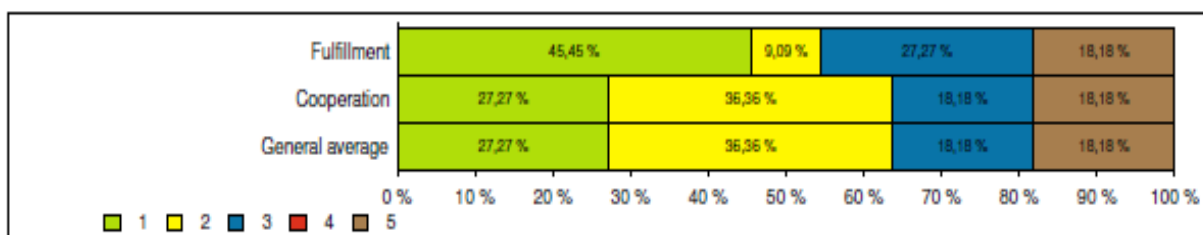

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

⁵³ 1 – výborná, 2 – velmi dobrá, 3 – průměrná, 4 – spíše špatná, 5 – velice špatná.

V české verzi 92, 31 %⁵⁴ respondentů v této části hodnotilo jinou hostující organizaci než Hodinu H. Nejkladnější hodnocení bylo u bodu seberealizace, kde více než 40 % respondentů bylo spokojeno se spoluprací s hostující organizací. Tuto spolupráci označili až jako výbornou. Nejzápornější hodnocení bylo u bodu spolupráce, kde více než 30 % respondentů uvedlo tuto spolupráci za více než špatnou.

Graf 4.9 b) Ohodnocení hostující organizace – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V této verzi všichni respondenti hodnotili spolupráci s Hodinou H. Nejkladněji, zde stejně jako v české verzi je hodnocena seberealizace/naplnění. Tento bod respondenti z více než 40 % ohodnotili jako výborný. Naopak nejzáporněji zde není nijak výrazně hodnocen žádný bod. V celkovém hodnocení byla spolupráce s hostující organizací Hodinou H ohodnocena ve 36, 36 % jako velmi dobrá.

Porovnáme-li obě verze v bodech celkového hodnocení, je v anglické verzi převažující kladné hodnocení spolupráce s hostující organizací, v tomto případě Hodinou H. Oproti tomu v české verzi byla spolupráce s hostující organizací ohodnocena nejvíce jako průměrná, a to 38, 46 %.

c) Otázky č. 11 až č. 15

Další otázky se zaměřovaly na vztah dobrovolníka k jeho službě, na jeho vztah k dobrovolnictví v současnosti, co je podle nich největší překážkou stát se dobrovolníkem, jaký osobní přínos pro ně tato zkušenost měla a jaké kompetence si během ní rozvinuli nejvíce.

Jedenáctá otázka se dotazovala na ohodnocení⁵⁵ významu EDS pro samotné dobrovolníky:

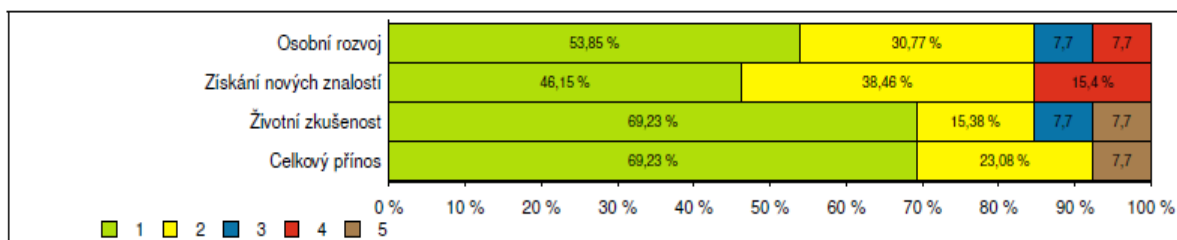
Evropská dobrovolná služba byla nejčastěji u dotazovaných vykonávána v rozmezí 6 až 12 měsíců (viz otázka č. 6). Během tak dlouhé doby se stane služba pro dobrovolníka

⁵⁴ Z celkového počtu 12 dobrovolníků vyplňujících českou verzi, byl jeden dobrovolník, který vykonával svou službu v Hodině H.

⁵⁵ 1 – výborná, 2 – velmi dobrá, 3 – průměrná, 4 – spíše špatná, 5 – velice špatná.

nezanedbatelnou zkušeností, která je však u každého dobrovolníka jiná. Tato zkušenost může být jak pozitivního, tak negativního charakteru.

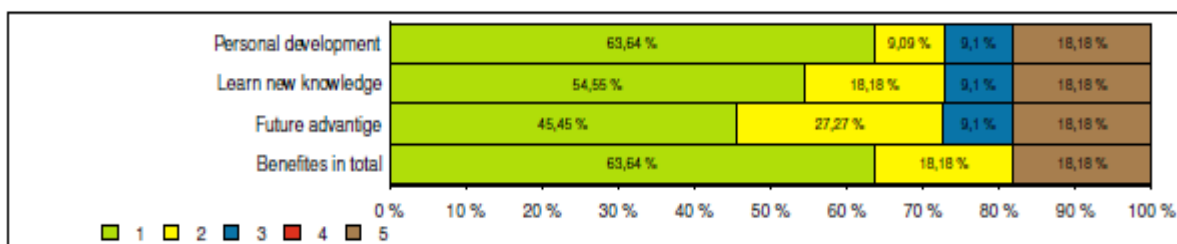
Graf 4.10 a) Ohodnocení významu EDS – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

U české verze byly ve většině odpovědí (69,23 %) uvedeny jako nejvýznamnější body životní zkušenost a celkový přínos, které byly ohodnoceny jako výborná zkušenost.

Graf 4.10 b) Ohodnocení významu EDS – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

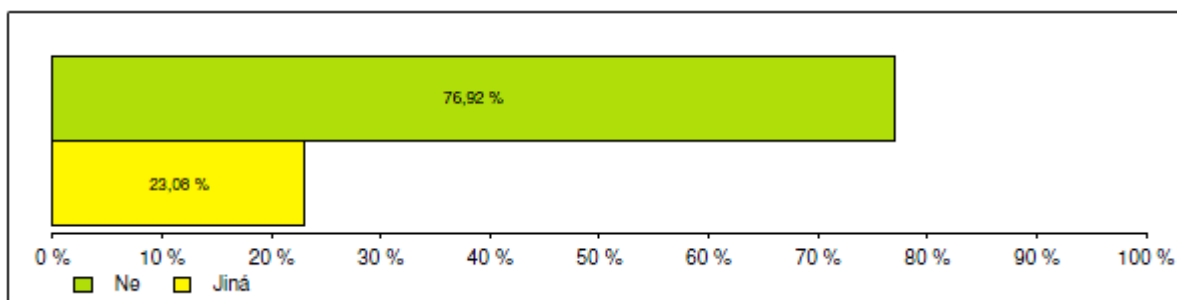
U anglické verze byly ve většině odpovědí (69,64 %) uvedeny jako nejvýznamnější body osobní rozvoj a celkový přínos, které byly ohodnoceny jako výborná zkušenost.

Obě verze mají velice podobné hodnocení. Význam EDS chápou jako výbornou životní zkušenost, významnou pro osobní rozvoj a v neposlední řadě jako výborný celkový přínos do života.

Dvanáctá otázka se dotazovala dobrovolníků, zda v současnosti vykonávají nějakou dobrovolnickou činnost:

Tato otázka se dotazovala na aktuální vztah respondentů k dobrovolnictví, zda stále v nějaké formě dobrovolnictví věnují.

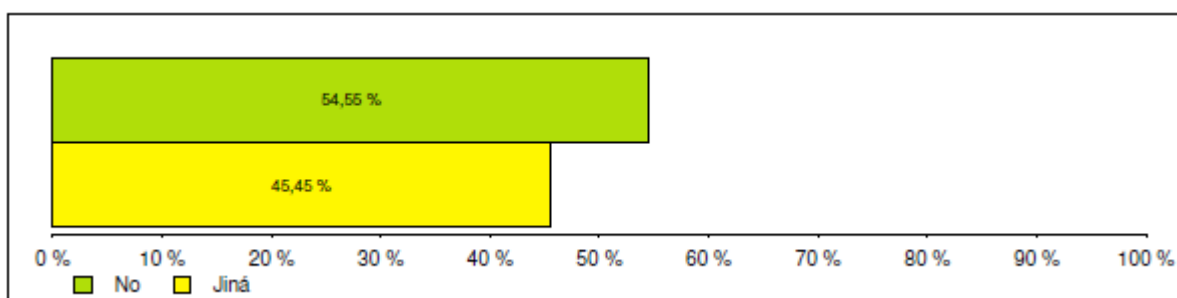
Graf 4.11 a) Vykonávání dobrovolnické činnosti v současnosti – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Většina respondentů (76,92 %) se v současné době dobrovolnictví nevěnuje. Tři z respondentů uvedli, že se dobrovolnictví stále věnují. Jeden jako vedoucí v pionýru, jeden jako vedoucí a mentorující pracovník v nestátní neziskové organizaci a poslední pracuje jako dobrovolník Hodiny H.

Graf 4.11 b) Vykonávání dobrovolnické činnosti v současnosti – anglická verze

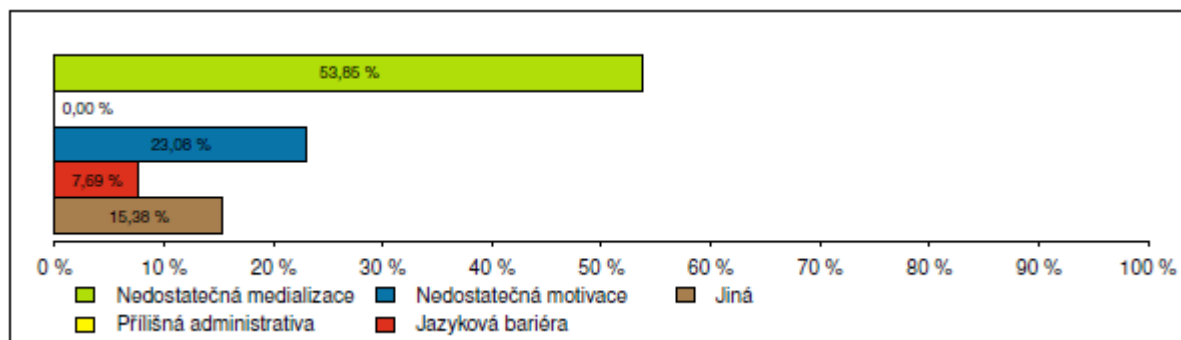
Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Většina respondentů (54,55 %) se v současné době dobrovolnictví nevěnuje. Dva respondenti jsou stále na EDS a jeden pracuje jako dobrovolník pracující s mládeží.

Třináctá otázka se dotazovala dobrovolníků, co je (dle jejich názoru) největší překážkou stát se dobrovolníkem:

V předchozích otázkách jsme se zabývali spoluprací s hostující a vysílající organizací v přípravném procesu, pak v době samotné EDS a také významem EDS. Někteří mladí lidé ale zůstanou ve fázi přemýšlení o tom, že by se na Evropskou dobrovolnou službu vydali, jiní se o této možnosti nikdy ani nedozvědí.

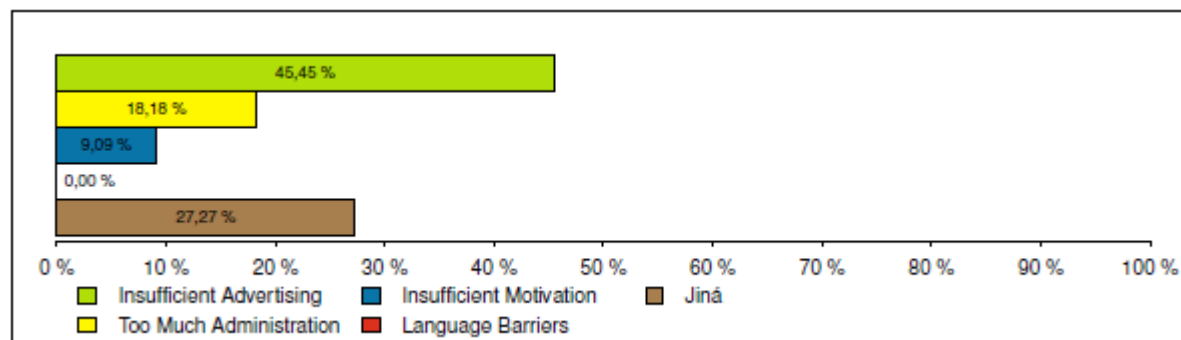
Graf 4.12 a) Největší překážka stát se dobrovolníkem – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Největší překážkou stát se dobrovolníkem je podle odpovědí respondentů (53,85 %) nedostatečná medializace Evropské dobrovolné služby. Nejmenší překážkou je překvapivě přílišná administrativa, která - ač může být zdoluhavá, ve spolupráci s vysílající organizací to nemusí být vůbec vnímáno jako překážka. V bodě jiná uvedli respondenti jako překážku obavu z opuštění domova.

Graf 4.12 b) Největší překážka stát se dobrovolníkem – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

U anglické verze byla také jako největší překážka uvedena nedostatečná medializace, a to u 45,45 %. Naopak jako nulová překážka byla uvedena jazyková bariéra.

Čtrnáctá otázka se dotazovala dobrovolníků, zda při pracovním pohovoru cítili nějakou výhodu způsobenou zkušeností z EDS:

Tato otázka se dotazovala na konkrétní zkušenost z pracovních pohovorů, kde mohli respondenti získat nějakou výhodu právě svou zkušeností nabytou v průběhu EDS.

U české verze 69,23 % respondentů potvrdilo, že měli během pracovního pohovoru výhodu, jelikož se zúčastnili EDS. Konkrétně respondenti uváděli jako formu výhody umění mluvit před lidmi, menší ostych, zkušenosti z práce v oboru, znalost cizího jazyka a výhodu jiné zkušenosti, než měli ostatní uchazeči.

U anglické verze dokonce 90, 91 % respondentů uvedlo, že měli výhodu při pracovním pohovoru, jelikož se zúčastnili EDS. Nejčastěji respondenti uváděli jako výhodu znalost cizího jazyka, sebejistotu, schopnost vypořádávat se s náročnými úkoly a osobní rozvoj.

Patnáctá otázka se dotazovala dobrovolníků, zda by mohli seřadit měkké kompetence od těch, které se jim podařilo během EDS nejvíce rozvést, až k těm méně rozvinutým:

Měkkými kompetencemi jsme se podrobněji zabývali v druhé kapitole této práce. V této otázce jsme se dotázali, které měkké kompetence si dobrovolníci nejvíce rozvinuli během EDS. Tyto kompetence je velice obtížné rozvíjet a EDS je natolik dlouhá a intenzivní, že se během této služby dají tyto kompetence skrze projekt, na kterém dobrovolník pracuje, úspěšně rozvíjet.

Tab. 4.2 a) Měkké kompetence – česká verze

Kompetence	Důležitost (v %)	Pořadí ⁵⁶
Samostatnost	13,77	1
Efektivní komunikace	11,77	2
Řešení problémů	11,46	3
Kreativita	11,08	4
Flexibilita	10,46	5,6
Kooperace	10,46	5, 6
Aktivní přístup	9,92	7
Plánování a organizování práce	9,38	8
Zvládání zátěže	7,69	9, 10, 11
Celoživotní učení	7,69	9, 10, 11
Výkonnost	7,69	9, 10, 11
Uspokojování zákaznických potřeb	6,77	12
Objevování a orientace v informacích	6,46	13
Vedení lidí (leadership)	5,92	14
Ovlivňování ostatních	4,46	15

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V české verzi byly třemi nejrozvinutějšími kompetencemi samostatnost, efektivní komunikace a řešení problémů. Naopak nejméně si dobrovolníci rozvinuli kompetence objevování a orientace v informacích, vedení a ovlivňování ostatních.

⁵⁶ Pořadí je seřazeno od 1 – nejrozvinutější kompetence, až 15 – nejméně rozvinutá kompetence.

Tab. 4.2 b) Soft competence – anglická verze

kompetence	Importace	Order⁵⁷
Effective communication	13,55	1
Cooperation	13	2
Kreativita	11,73	3
Independence	11,45	4
Problem solving	10,18	5
Flexibility	9,82	6
Long-life education	9,64	7
Planning and Organizational Skills	8,91	8
Efficiency	7,55	9
Dealing with stress	7,36	10
Leadership	6,73	11
Research Skills	6,64	12
Positive Influence on People	6,45	13
Proactive	6,27	14
Customer Service	5,73	15

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

U anglické verze byly třemi nejrozvinutějšími kompetencemi efektivní komunikace, spolupráce a kreativita. Naopak nejméně rozvinutými kompetencemi bylo ovlivňování ostatních, výkonnost a uspokojování zákaznických potřeb.

V obou verzích nastala shoda v nejrozvinutějších kompetencích u efektivní komunikace v nejméně rozvinutých u ovlivňování ostatních.

4.4.1.1 d) Otázka č. 16 až 20

Poslední část dotazníků se zabývá vnitřními pocity dobrovolníka během EDS, po tak dlouhou dobu, kdy je sám v cizí zemi bez přátel a bez rodiny. Dotazuje se, jak na negativní, tak pozitivní faktory, jak na nejlepší zážitky, tak i na ty nejhorší. Závěrečná otázka je jasná:

„Doporučili byste EDS dalším mladým lidem?“

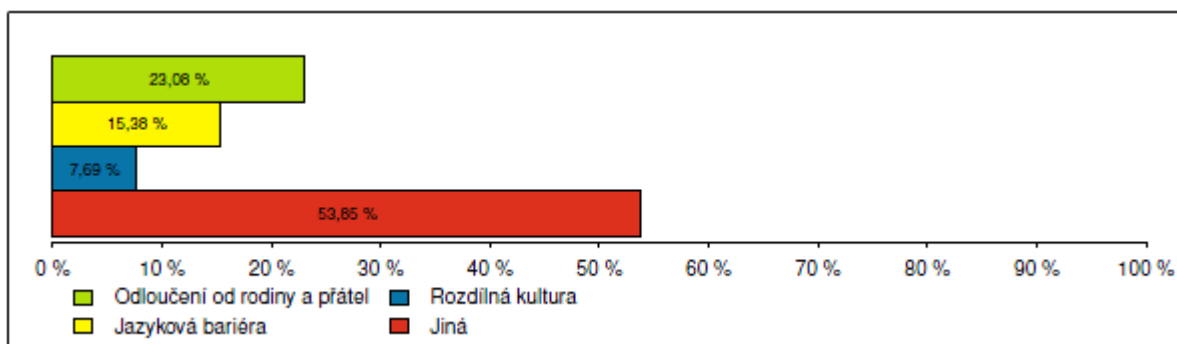
⁵⁷ Pořadí je seřazeno od 1 – nejrozvinutější kompetence, až 15 – nejméně rozvinutá kompetence.

Šestnáctá otázka se dotazovala, co pro ně bylo nejvíce negativním faktorem během EDS:

V této otázce se dobrovolníci mohli rozhodnout, jestli největším negativem během EDS bylo postrádání rodiny, nebo jestli se hůře vypořádávali s jazykem dané země, či s kulturou země. Nebo bylo největším negativem něco jiného?

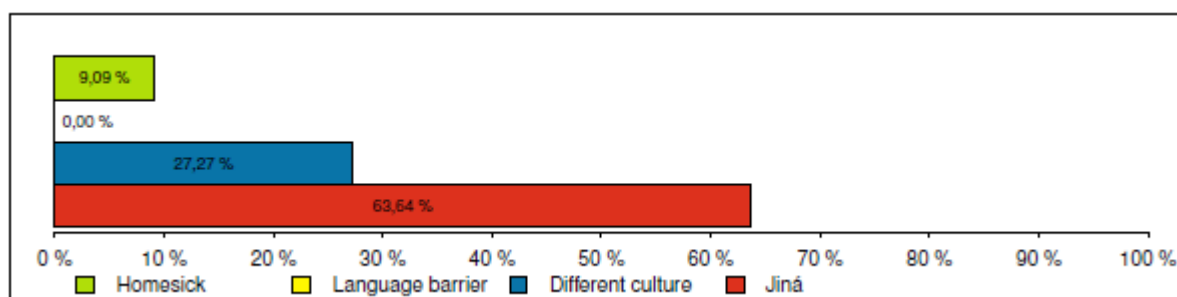
Graf 4.13 a) Negativní faktor – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V české verzi si respondenti většinou nevybrali z nabízených možností, ale většinou uvedli svá individuální negativa, se kterými se museli během EDS vypořádávat. Pro někoho to bylo nové nezvyklé prostředí, komunikace s hostující organizací, nevyjasněná náplň práce v rámci EDS, pro jednoho respondenta to byl dokonce samotný návrat domů.

Graf 4.13 b) Negativní faktor – anglická verze

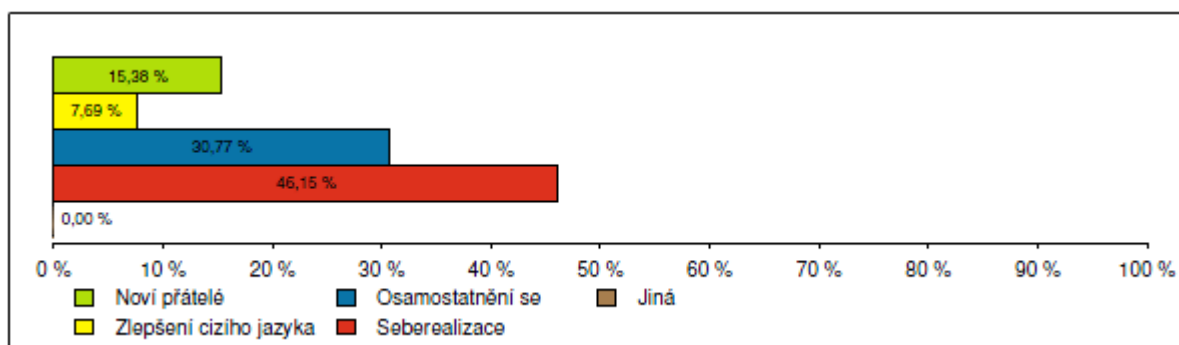
Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V anglické verzi si respondenti většinou také nevybrali z nabízených možností, ale jako možnost jinou uvedli negativa podobná těm, která byla nabízena: odloučení od rodiny, problémy s češtinou, či vyznávání jiných hodnot. Jeden respondent uvedl jako negativní faktor přílišnou krátkost EDS.

Sedmnáctá otázka zjišťovala co pro ně bylo nejvíce pozitivním faktorem během EDS:

Reakcí na předešlou otázku je otázka dotazující se na nejvíce pozitivní faktor během EDS. Respondentům byly nabídnuty alternativy: noví přátelé, osamostatnění se, zlepšení cizího jazyka, seberealizace či jiné.

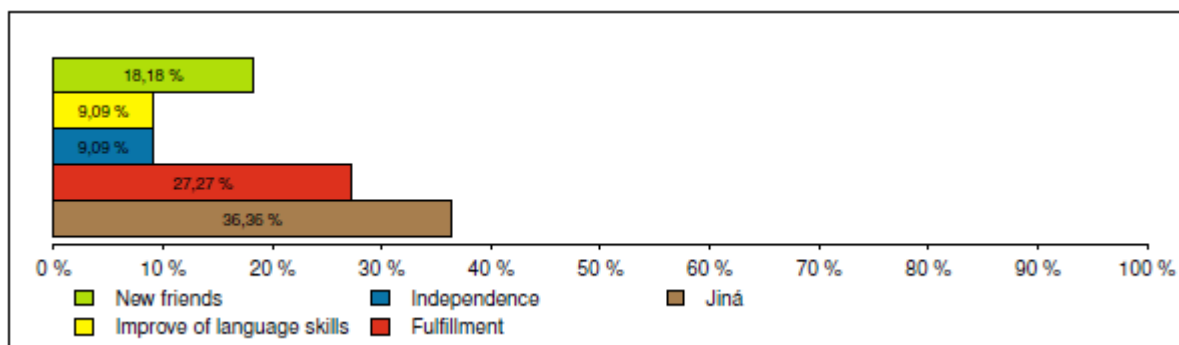
Graf 4.14 a) Pozitivní faktor – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V české verzi si většina respondentů (46,15 %) vybrala jako nejvíce pozitivní faktor své EDS seberealizaci. Na druhé straně nejméně respondentů (7,69 %) označilo jako nejvíce pozitivní faktor své EDS zlepšení cizího jazyka (navzdory tomu, že v otázce č. 14 uváděli zlepšení cizího jazyka jako výhodu při pracovním pohovoru). Z toho může vyplývat, že zlepšení jazyka je sice výhodou, ale ne tím nejpozitivnějším faktorem během EDS.

Graf 4.14 b) Pozitivní faktor – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V této otázce se většina respondentů (36,36 %) rozhodla pro alternativu jinou, ve které pak neuvedla jeden faktor, ale ve většině případů více nabízených možností dohromady. Respondenti nejčastěji uváděli faktory jako týmová práce, sebearealizace, nezávislost apod. Pouze 9,09 % respondentů uvedlo jako pozitivní faktor zlepšení jazykových znalostí. Všem respondentům této verze byl během jejich služby zajištěn Hodinou H intenzivní kurz českého jazyka.

Osmnáctá otázka se dotazovala na stručné charakterizování nejhoršího zážitku během EDS:

V odpovědích se většinou negativní zážitek nevyskytoval, respondenti ve většině případů uváděli, že pozitivní zážitky převládly a vše, co bylo negativní, se dalo snadno zvládnout.

Třetina uvedla, že nejhorší zážitky byly spojeny s komunikací s hostující organizací: konflikty v samotném vedení organizace, propuštění vedoucího projektu uprostřed EDS a přístup hostující organizace. Ve všech případech, kdy měli dobrovolníci negativní zkušenost s hostující organizací, bylo sdružení Hodina H vždy v pozici vysílající organizace.

V anglické verzi negativní zkušenost popsalo ještě méně respondentů než v té české. Někteří respondenti uvedli příliš krátkou dobu na takové množství aktivit. Respondenti si stěžovali na neúprosnost času, který jim jejich EDS ztěžoval. Další dva nejhorší zážitky lze označit za kulturní šoky. Jeden respondent uvedl nechuť k tradičnímu jídlu. Druhým kulturním šokem byl pro jednoho respondenta pohled na nahého muže ve sprše, ve společných šatnách na koupališti.

Devatenáctý dotaz požadoval stručný popis nejlepšího zážitku během EDS:

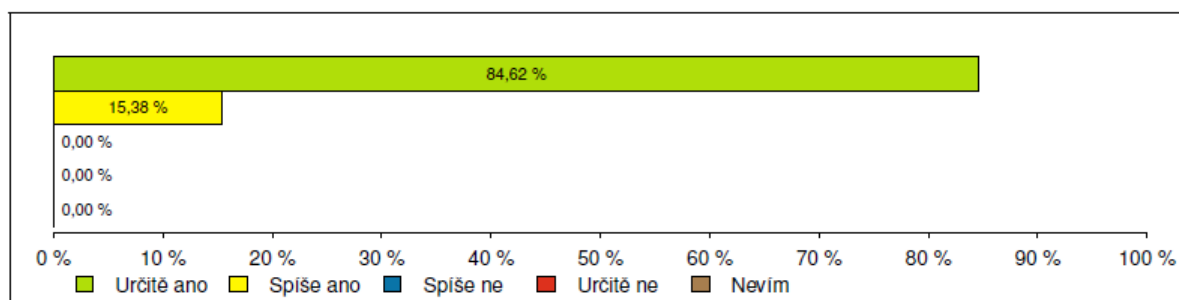
Odpovědi z české verze dotazníku mnohem více uváděly jako nejlepší zážitek cestování. Dále zmiňovaly práci na společných projektech a práci v komunitách. Jeden respondent například uvedl jako nejlepší zážitek spolupráci s postiženými, která mu pomohla v hledání jeho budoucího povolání.

V anglické verzi oproti tomu převládaly zážitky ze samotné realizace projektu, na kterém se dobrovolníci podíleli – týmová spolupráce, kreativní a zajímavá práce, osobní a profesní rozvoj. V několika odpovědích byla vyzdvihována důležitá role hostující organizace (Hodina H), která dobrovolníky vřele přijala a byla jim nápomocna po celou dobu trvání EDS. Dobrovolníci také oceňují možnost studia jazyka dané země a možnost poznání jiné zajímavé kultury.

Poslední dvacátá otázka se dotazovala na doporučení EDS dalším potenciálním dobrovolníkům:

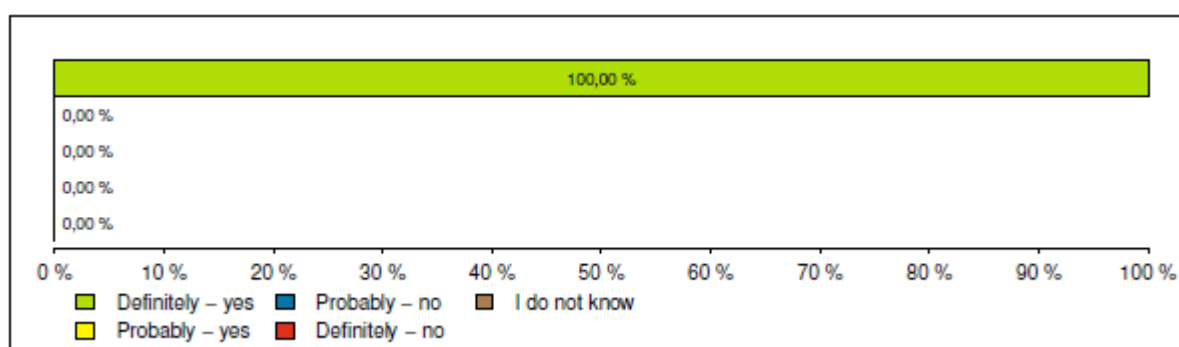
Během vyplňování dotazníku se někteří dobrovolníci museli ve vzpomínkách vrátit i několik let zpět. Zrekapitulovat si svou EDS, zamyslet se nad přínosy a negativy. V této chvíli byli respondenti dotazováni na vlastní názor: „Doporučili byste EDS dalším dobrovolníkům?“

Graf 4.15 a) Doporučení pro další dobrovolníky – česká verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

Graf 4.15 b) Doporučení pro další dobrovolníky – anglická verze

Zdroj: Data z dotazníku, 2013; vlastní zpracování

V obou verzích dotazníků jednoznačně převládají pozitivní odpovědi. Odpověď na otázku: Doporučili byste tuto zkušenost dalším potenciálním dobrovolníkům. Z anglické verze, (tedy všichni, pro které byla Hodina H hostující organizací) **100 % respondentů uvedlo - definitely yes.**

4.4.2 Doplnění dotazníkového šetření

Součástí této diplomové práce je hodnocení spolupráce sdružení Hodiny H a Evropské dobrovolné služby. V předchozí části jsme rozebírali odpovědi 22 dobrovolníků, kteří odpověděli na námi vytvořený dotazník. V němž se vyskytovaly pouze dvě otevřené otázky, aby dotazník nebyl příliš náročný na vyplnění a neodrazoval tak potenciální respondenty.

Jako další nástroj pro hodnocení spolupráce Hodiny H s EDS byly uskutečněny dva rozhovory. Jeden rozhovor (viz příloha 3) s dobrovolnicí, která je v současné době na EDS v organizaci Hodina H. Druhý (viz příloha 4) s koordinátorem projektů pracujícím v organizaci Hodina H. Další informace doplňující hodnocení EDS a Hodiny H jsou čerpány ze závěrečné zprávy dobrovolnice (viz příloha 5), která pracovala v Hodině H období od srpna 2011 do června 2012.

a) Rozhovor s dobrovolnicí Lorenou

Lorena je dobrovolnice ze Španělska, která právě vykonává svou EDS v organizaci Hodina H. V rámci rozhovoru jí bylo položeno několik otázek týkajících se průběhu EDS a spolupráce s hostující organizací. Lorena má již osmiletou zkušenost s dobrovolnictvím, přesněji řečeno s prací v Centru pro mládež. Během této práce pomáhala při hostování dobrovolníků v její organizaci. Krátce potom co sama navštívila, v rámci jedné krátké výměny, Českou republiku a organizaci Hodinu H, se sama rozhodla stát se dobrovolníkem. Lorena je s hostující organizací velice spokojena. Je zapojována do mnoha aktivit v rámci organizace. Jako důležitou zkušenost vyzdvihuje právě neformální vzdělávání, které jí umožňuje se dále rozvíjet. Jako největší přínos pro sebe uvádí rozvoj kompetencí, nezávislost, nabytí zkušeností a znalostí, které uplatní v budoucím povolání. Lorena by všem, kteří váhají, tuto zkušenost vřele doporučila. Po ukončení EDS se chce i nadále věnovat práci s mládeží.

b) Rozhovor s koordinátorkou Hodiny H

Rozhovor s koordinátorkou popisuje vztah s dobrovolníky z jiného pohledu. Pro ni jsou lidé, kteří se u nich účastní EDS, plnohodnotní členové organizace. Vztah k dobrovolníkům je založen na přátelské bázi. Zdůrazněna je otevřená, upřímná a aktivní komunikace, kterou koordinátorka vidí jako klíčovou k vzájemnému porozumění a spolupráci. Spolupráce s dobrovolníkem začíná od samotných příprav příjezdu, kdy se již plánuje program aktivit dobrovolníka. Pro místní komunitu má EDS velký dopad, který přináší posílení hodnoty dobrovolnictví. Dlouhodobý pobyt a zapojení do činnosti organizace a jejich partnerů, je již součástí místní reality, čímž podporuje otevřenost komunity vůči jinakosti a aktuální mobilitě v Evropě. Jako nejoblíbenější část práce s dobrovolníky koordinátorka uvedla možnost asistovat při jejich rozvoji, společně s nimi obohacovat okolí a tvořit „něco nového“. Podle koordinátorky je EDS vzdělávací aktivita, jejíž existence by měla být udržena, protože má velký přínos pro mladé dobrovolníky, zapojené organizace i jejich místní komunitu. EDS také podporuje mobilitu v Evropě, poznávání reality různých kultur, umožňuje podporu a zviditelnění dobrovolnictví také jako způsobu participace a občanství, nabízí osobní zkušenosti a vytváří příležitost spolupráce formálního a neformálního vzdělávání.

c) Závěrečná zpráva dobrovolnice

Tuto závěrečnou zprávu vyplnila dobrovolnice jménem Maria ze Španělska. Maria pracovala během své služby v informačním centru pro mládež. Účastnila se různých aktivit ve

volnočasových klubech například Klub pro děti, Klub pro mládež, Klub cizího jazyka a Klub pro seniory.

Již od začátku své EDS si velice chválila spolupráci s Hodinou H a již od prvního dne se cítila jako plnohodnotný člen organizace. Hodina H umožnila poznat lidi z různých míst, během společných večerů s ostatními dobrovolníky. Tyto večery organizovala Hodina H jednou do měsíce. Marii byl poskytnut mentor, byla jí zajištěna 2x týdně lekce češtiny, během pracovních aktivit a workshopů jí Hodina H vždy zajišťovala překlad. Tato zkušenost ji motivovala k použití, či vytvoření vlastních aktivit v organizaci. EDS je pro ni nezapomenutelnou zkušeností, kterou by si s radostí zopakovala každý rok. K tomuto pozitivnímu dojmu z EDS velice přispěla spolupráce s pracovníky Hodiny H (která byla její hostující organizací).

4.5 Hodnocení organizace Hodina H a Evropské dobrovolné služby

V této části spojíme veškeré hodnotící nástroje (dotazník, rozhovory a závěrečnou zprávu), které jsme použili v předchozí části.

Na základě výsledků z našeho dotazníkového šetření si můžeme dobrovolníka, který se pro EDS rozhodl, představit. Zhruba v polovině případů je to muž a v druhé polovině případů je to žena. Věkem bude starší 20 let a mladší 30 let.

V této části se zaměříme pouze na dobrovolníky, které Hodina H hostovala, jelikož s těmito dobrovolníky byla spolupráce mnohem intenzivnější.

Dobrovolník, který se rozhodl pro hostující organizaci Hodinu H, bude z více než 60 procent v rozmezí 21 – 25 věku. Zaměříme – li se na ty dobrovolníky, které Hodina H hostila, tak zjistíme, že se 81,81 % jednalo o lidi s vysokoškolským vzděláním. Oblast působení aktivit byla nejčastěji zaměřena na práci s dětmi a mládeží. Nejčastěji dobrovolníci vykonávali svou službu v rozmezí 6 – 12 měsíců. Během takového dlouhého období se v každé práci vytvoří určité vazby, EDS není výjimkou. Tyto vazby jsou ale více založené na přátelství a společném cíli – vykonat něco pro druhé. Samotnou spolupráci s Hodinou H dobrovolníci ohodnotili v 36, 36 % jako velmi dobrou, a v 27,27 % dokonce jako výbornou spolupráci. Největším přínosem pro samotné dobrovolníky měla EDS pro jejich osobní rozvoj. Více než polovina se ale v současnosti dobrovolnictví již nevěnuje. Dobrovolníci, kteří se rozhodli pro EDS v České republice ani v jednom případě neuvedli cizí jazyk jako překážku při rozhodování, zda se zúčastnit EDS. Dobrovolníci, pro které byla Hodina H hostitelskou organizací, v 90 procentech potvrdili výhodu díky EDS při pracovním pohovoru např. znalost cizího jazyka, sebejistotu, schopnost vypořádávat se s náročnými úkoly a osobní rozvoj. EDS

pomohla dobrovolníkům rozvinout některé měkké kompetence, nejvíce pak kompetenci efektivní komunikace, spolupráce a kreativity.

V rozhovoru s dobrovolnicí byly veškeré odpovědi na otázky týkající se spolupráce s hostující organizací pozitivní. Spolupráce mezi Hodinou H a touto dobrovolnicí je ukázkou toho, jak by tato služba měla fungovat. Také rozhovor s koordinátorkou ilustroval, jaký vztah k dobrovolníkům má a jaký přínos jsou oni pro místní komunitu.

Celkově hodnotíme práci organizace Hodina H velice kladně, v dotazníkovém šetření dobrovolníci hodnotili její činnost výrazně pozitivněji, než vyslaní dobrovolníci hodnotili činnost zahraniční organizace.

5 Závěr

Tato diplomová práce naplňuje svůj cíl tím, že se soustředí na analýzu evropského vzdělávání v jeho různých formách. Primárně je důležité oprostit se od myšlenky, že tím nejdůležitějším a jediným je formální vzdělávání. Diplomová práce potvrzuje hypotézu, že v současnosti je kladen vyšší důraz na neformální vzdělávání oproti minulosti, která je dokazována na konkrétním příkladu Evropské dobrovolné služby.

V době, kdy populace stárne, se evropské vzdělávání stále více zaměřuje na celoživotní vzdělávání. V minulých letech se kladl velký důraz na vzdělávání mládeže, ale v poslední době se stále více mluví také o vzdělávání dospělých. V příštím období 2014 – 2020 budou vzdělávací programy sloučeny pod jeden název „*Erasmus for all*“ (Erasmus pro všechny), kde je opět naznačeno, že vzdělávání je celoživotní proces, který je určen všem.

Tato práce popisuje možnosti, které jsou občanům v rámci evropského vzdělávání nabízeny: webové portály (Europedice a Eurydice), Mládež v akci – Evropská dobrovolná služba, Erasmus, Grundtvig apod.

Poslední a nejobsáhlejší část se týkala konkrétního příkladu spolupráce neziskové organizace Hodiny H a Evropské dobrovolné služby. Nejprve bylo charakterizováno fungování neziskových organizací a definován pojem dobrovolnictví. Pomocí dotazníků, rozhovorů s dobrovolníky a koordinátory EDS a závěrečné zprávy vybrané dobrovolnice byla zanalyzována spolupráce organizace Hodiny H a Evropské dobrovolné služby. Po analýze těchto dat a porovnání všech výsledků byla práce Hodiny H vyhodnocena jako pozitivní. V rámci dotazníku nebyla zaznamenána žádná negativní reakce na tuto organizaci. Většina dobrovolníků, které Hodina H hostila, vyzdvihla důležitou roli této organizace při výkonu jejich služby. Hodina H byla porovnávána také s jinými zahraničními organizacemi a v porovnání s nimi byla dobrovolníky hodnocena lépe. Veškeré tyto závěry jsou podloženy v rámci subkapitoly 4.4.1, která se konkrétně zabývá vyhodnocením dotazníkového šetření. Stěžejním výstupem dotazníkového šetření bylo praktické zhodnocení konkrétními účastníky Evropské dobrovolné služby.

Možností vzdělávání je velké množství a každý z občanů EU si v případě, že se chce vzdělávat, určitě nějakou alternativu vybere, např. učení se cizímu jazyku, odborné vzdělávání, univerzita třetího věku apod. Vzdělání je, bylo a bude součástí našeho každodenního života a Evropská unie si je této skutečnosti dobře vědoma.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

1. BALDWIN, Richard a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
2. BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ, *Evropská vzdělávací politika: programy, principy a cíle*. Praha: Aspi, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.
3. DEBBASCH, Charles. *Neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995. 127 s. ISBN 80-85865-78-5.
4. LOCHMAN, Ondřej. *Já, občan Evropy: jak na evropské občanství a evropskou dimenzi v projektech neformálního vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže, 2011. 58 s. ISBN 978-80-87449-03-5.
5. KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ, *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2006. 172s. ISBN 80-246-1260-7.
6. KÖNIG, Petr a Lubor LACINA a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1 vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-846-0.
7. NAVRÁTIL, B., R. KAŇA a B. ZLÝ. *Evropská unie a integrační procesy. Terminologický slovník (aktualizovaný po Lisabonské smlouvě)*. 1vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2012. 178 s. ISBN 978-80-248-2904-3.
8. STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. 1 vyd. Praha, a.s.: Wolters Kluwer ČR, 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.
9. *Lisabonská smlouva*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. 508 s. ISBN 978-80-87041-38-3.
10. *Stanovy občanského sdružení Hodina H*, 2011.

Elektronické zdroje

a) zákony a jiné elektronické publikace

1. Zákon č. 586/1992 o daních z příjmů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 1992. [online]. [cit. 2013-02-02]. ISSN 1211 – 1244. Dostupné z: aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6401.
2. Zákon č. 198/2002 Sb, o dobrovolnické službě. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, [online]. [cit. 2013-02-02]. ISSN 1211 - 1244. Dostupné z: <http://mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx>.
3. BAŽANTOVÁ, Zuzana a Karel VRATIŠOVSKÝ (2005). *Vzdělávací programy Evropské unie a ČR I*, Forum. Praha: Universita Karlova. [online]. [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/iforum-2174.html>.
4. DUDA, Martin. *Vzdělávací programy Evropské unie v letech 2007-2013*. (2006). *Hospodářské Noviny IHNED* [online]. [cit. 2013-02-22]. ISSN 1213 – 7693. Dostupné z: <http://dotace.ihned.cz/c1-23059135-vzdelavaci-programy-evropske-unie-v-letech-2007-2013>.
5. URBAN, Luděk. *Lisabonská strategie a vnitřní trh*. [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitri-trh/>.
6. *Gruntvig Příběhy o úspěchu*. (2008). Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. [online]. [cit. 2013-02-20]. ISBN 978-92-79-05878-3. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/documents/publications/success-stories_cs.pdf.
7. EDUCATION, AUDIOVISUAL AND CULTURE EXECUTIVE AGENCY (2012). *The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process, Implementation Report*. [online]. [cit. 2013-02-11]. ISBN 978-92-9201-256-4 Dostupné z: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
8. EUROPEAN COMMISSION. EUROSTAT (2012). *Aktivní stárnutí a solidarita mezi generacemi* [online]. [cit. 2013-02-10]. ISBN 978-92-79-21507-0. Dostupné z:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EP-11-001/EN/KS-EP-11-001-EN.PDF.

9. EUROPEAN COMMISSION. DG FOR EDUCATION AND CULTUR (2010). *The Erasmus programm 2008/2009* [online]. [cit. 2012- 12-11]. Dostupné z: <http://www.ec.europa.eu/education/erasmus/doc/stat/report0809.pdf>.
10. EUROPEAN COMMISSION/EACEA, EURYDICE (2013). *Funding of Education in Europe 2000 – 2012: The Impact of the Economic Crisis*. Union [online]. [cit. 2013- 03- 11]. ISBN 978-92-9201-348-6. Dostupné z: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>.
11. EVROPSKÁ KOMISE (2013). *Mládež v akci, průvodce programem*. [online]. [cit. 2013- 02-11]. Dostupné z: http://www.mladezvakci.cz/fileadmin/user_upload/dokumenty/ke_stazeni/obecne/Pruvodce_programem_MVA_2013_FINAL.pdf.
12. EVROPSKÁ KOMISE. Komuniké z Brugg o posílené evropské spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy v období 2011-2020. [online]. [cit. 2013- 01-11]. Dostupné z: http://www.ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_cs.pdf.
13. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2001). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. [on-line]. [cit. 2012- 12-11] ISBN 80-211-0372-8. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/bila-kniha/bila_kniha_2001_cz.pdf.

b) ostatní elektronické zdroje

1. ČSÚ (2012). *Ekonomické výsledky neziskových institucí 2011*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/9504-12>.
2. EURODESK (2012). *Evropská informační síť pro mládež*. [online]. [cit. 2012- 12-01]. Dostupné z: <http://www.eurodesk.cz/studium>.

3. EUROSKOP (2012). *Vzdělávací programy EU*. [online]. [cit. 2012- 12-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/612/sekce/vzdelavaci-programy-eu/>.
4. EVROPA (2013). *Portál Evropské unie* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z : <http://www.europa.eu>.
5. EVROPSKÝ PROSTOR VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (2013). *Boloňský proces*. [online]. [cit. 2013- 02-01]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>.
6. RADA EVROPY (2013). *Evropský den jazyků*. [online]. [cit. 2013-01-02] Dostupné z: <http://edl.ecml.at/Home/Whatisit/tabid/1760/language/cs-CZ/Default.aspx>.
7. EUROACTIV (2007). *Vzdělávací programy EU, 2007*. [online]. [cit. 2013-01-03]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>.
8. EUROPASS (2013). *Co je europass*. [online]. [cit. 2013-02-04]. Dostupné na Internetu: <http://www.europass.cz/co-je-europass/>.
9. EUROPASS (2013). *Vzdělávání v EU*. [online]. [cit. 2013-02-04]. Dostupné na Internetu: <http://www.europass.cz/vzdelavani-v-eu/>.
10. EVROPA MLADÝMA OČIMA (2006). *Evropské vzdělávací programy 2010*. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.evropamladymaocima.cz/evropske-vzdelavaci-programy.html>.
11. EVROPSKÁ KOMISE, Cíle strategie Evropa 2020. . [on-line]. [cit. 2012- 01-11]. Dostupné z: http://www.ec.europa.eu/europe2020/target/eu-targets/index_cs.htm.
12. Hodina H (2006). *Občanské sdružení*. [online]. [cit. 2013- 03-10]. Dostupné z: <http://www.hodinah.cz/en>.

13. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2011). *Evropský rok dobrovolnictví 2010*, [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/vyhlaseni-mimoradneho-dotacniho-programu-evropsky-rok>.
14. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2012). *Program celoživotního učení (2007 - 2013)*. [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/nova-generace-programu-2007-2013>.
15. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2012). *Vzdělávací programy EU 2006*. [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/vzdelavaci-programy-eu>.
16. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2012). *Národní ústav odborného vzdělávání*. [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-v-eu>.
17. MLÁDEŽ V AKCI (2013). *Oficiální portál programu Mládež v akci*. [online]. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/mladez-pro-evropu/>.
18. NÁRODNÍ SOUSTAVA POVOLÁNÍ. *Databáze kompetencí*. [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://kompetence.nsp.cz/napoveda.aspx>.
19. NÁRODNÍ INSTITUCE DĚTÍ A MLÁDEŽE. *Kompetence*. [online]. [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/okp/kompetence/kompetence>.
20. NÁRODNÍ INSTITUCE DĚTÍ A MLÁDEŽE. *K2 – kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání*. [online]. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/projekty/priprava-projektu/k2>.
21. NAEP. *Program celoživotního učení*. [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=17&.
22. SPIRALIS. *Poradenství pro neziskové organizace*. [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>.

Seznam zkratek

CEDEFOP	European Centre for the Development of Vocational Training Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy
CRELL	Centre for Research on Education and Lifelong Learning Centrum pro výzkum celoživotního učení
ECTS	European Community Course Credit Transfer System
EDS	Evropská dobrovolná služba
EHEA	European Higher Education Area Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání
EHS	Evropské hospodářské prostředí
ENGO	Environmental non-governmental organization
ENPI	European Neighbourhood and Partnership Instrument Nástroje evropského sousedství a partnerství
EQF	The European Qualifications Framework Evropský kvalifikační rámec
ERD	Evropský rok dobrovolnictví
EU	Evropská unie
EVS	European voluntary service
ICT	Information and communications technology Informační a komunikační technologie
IČ	Identifikační číslo
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance Nástroj předpřístupové pomoci
LLP	Lifelong Learning Programme Program celoživotního učení
NAEP	Národní agentura pro evropské programy
NNO	Nestátní neziskové organizace
NV	Neformální vzdělávání
ODL	Otevřené a distanční vzdělávání
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
SNO	Státní neziskové organizace
TEMPUS	Trans-European Mobility Scheme for University Studies

UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
WB	World Bank Světová banka

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 2.1 Přehled měkkých kompetencí	13
Tab. 0.1 Témata Evropského roku v letech 2001-2013	17
Tab. 3.1 Přehled počtů studentů, kteří se zúčastnili programu Erasmus v letech 1987 – 2007	32
Tab. 4.2 a) Měkké kompetence - česká verze	53
Tab. 4.2 b) Soft skills - anglická verze	54

Seznam grafů

Graf 2.1 Kompetence, znalosti a dovednosti	13
Graf 4.1 Hodnota hodinové práce dobrovolníka	39
Graf 4.2 a) Pohlaví – česká verze	42
Graf 4.2 b) Pohlaví – anglická verze	42
Graf 4.3 a) Věk – česká verze	43
Graf 4.3 b) Věk – anglická verze	43
Graf 4.4 a) Nejvyšší dosažené vzdělání – česká verze	44
Graf 4.4 b) Nejvyšší dosažené vzdělání – anglická verze	44
Graf 4.5 a) Oblast projektu – česká verze	45
Graf 4.5 b) Oblast projektu – anglická verze	46
Graf 4.6 a) Délka projektu – česká verze	46
Graf 4.6 b) Délka projektu – anglická verze	46
Graf 4.7 a) Pozice Hodiny H – česká verze	47
Graf 4.7 b) Pozice Hodiny H – anglická verze	47
Graf 4.8 a) Ohodnocení spolupráce s Hodinou H – česká verze	48
Graf 4.8 b) Ohodnocení spolupráce s Hodinou H – anglická verze	48
Graf 4.9 a) Ohodnocení hostující organizace – česká verze	48
Graf 4.9 b) Ohodnocení hostující organizace – anglická verze	49
Graf 4.10 a) Ohodnocení významu EDS – česká verze	50
Graf 4.10 b) Ohodnocení významu EDS – anglická verze	50
Graf 4.11 a) Vykonávání dobrovolnické činnosti v současnosti – česká verze	51
Graf 4.11 b) Vykonávání dobrovolnické činnosti v současnosti – anglická verze	51

Graf 4.12 a) Největší překážka stát se dobrovolníkem – česká verze.	52
Graf 4.12 b) Největší překážka stát se dobrovolníkem – anglická verze	52
Graf 4.13 a) Negativní faktor – česká verze	55
Graf 4.13 b) Negativní faktor – anglická verze	55
Graf 4.14 a) Pozitivní faktor – česká verze	56
Graf 4.14 b) Pozitivní faktor – anglická verze	56
Graf 4.15 a) Doporučení pro další dobrovolníky – česká verze	58
Graf 4.15 b) Doporučení pro další dobrovolníky – anglická verze	58

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB - TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Bc. Petra Hrdinová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Pivovarská 667, 742 45 Fulnek.

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník Evropská dobrovolná služba

Příloha 2 Dotazník European voluntary service

Příloha 3 Rozhovor s dobrovolnicí

Příloha 4 Rozhovor s koordinátorkou

Příloha 5 Závěrečná zpráva – Akce 2 EDS – Zpráva dobrovolníka

